

κοί, και μάλιστα εις τὴν Κωνσταντινούπολιν, και τὸ νὰ μὴ προσέρχονται εις τοὺς ἄρχοντας, και λειτουργοῦσιν εις τοὺς εὐκτηρίους οἴκους αὐτῶν, χωρὶς τὴν ἄδειαν και τοῦ ἐδικοῦ των Ἐπισκόπου, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔφυγον, και τοῦ Πατριάρχου, εις τοῦ ὁποῖου τὴν ἐνορίαν προσέδραμον, ὡσὰν ὁποῦ και τὰ δύο εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν διάταξιν τῶν θείων κανόνων. Προστάζει λοιπὸν, ὅτι, ὅποιος κληρικὸς χωρὶς τὴν ἄδειαν τῶν ἀνωτέρω, ἢ ἔλθῃ εις Κωνσταντινούπολιν, ἢ λειτουργήσῃ ἐν εὐκτηρίοις, και ἐπιμένῃ εις τοῦτο, νὰ καθαιρέται. Οἱ δὲ μετ' ἀδείας αὐτῶν προσδεχθέντες κληρικοὶ, δὲν πρέπει νὰ ἀναλαμβάνουν φροντίδας κοσμικὰς, ἀλλὰ μᾶλλον ἄς διδάσκουσι τὰ παιδία και δούλους τῶν Χριστιανῶν. Ὅποιος δὲ κληρικὸς ἤθελε λάβῃ ἐπιστάσιαν τῶν τσεφτιλικίων τῶν ἀρχόντων (καθὼς και ὁ ια. τῆς α. και β. τοῦτο αὐτὸ διορίζεται), τῶν ὁποῖων οἱ ἐπιστάται ἐλέγοντο μειζότεροι, ὡς ἀρχοντικώτερα ἕως ἐπιστατοῦντες και πολυκερδέστερα πράγματα, ἢ ἄς παύῃ ἀπὸ αὐτὴν, ἢ μὴ παύων, ἄς καθαιρέται. Ὅρα και τὸν ε. και ιε. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ΄.

Ἰπὸχρεοὶ ὄντες πάντες τοὺς θείους Κανόνας φυλάττειν, και τὸν λέγοντα Οἰκονόμους εἶναι ἐν ἐκάστη Ἐκκλησίᾳ, παντὶ τρόπῳ ἀπαράτρωτον διατηρεῖν ὀφείλομεν. Καὶ εἰ μὲν ἐκαστος Μητροπολίτης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ καθιστᾷ Οἰκονόμον, καλῶς ἂν ἔχοι· εἰ δὲ μὴ γε, ἐξ ἀουθεντίας ἰδίας τῷ Κωνσταντινουπόλεως Ἐπισκόπῳ ἄδεια ἐστὶ προχειρίζεσθαι Οἰκονόμον ἐν τῇ αὐτῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὡσαύτως και τοῖς Μητροπολίταις, εἰ οἱ ὑπ' αὐτοῦς Ἐπίσκοποι οὐ προαιροῦνται Οἰκονόμους ἐγκαταστήσαι ἐν ταῖς ἑαυτῶν Ἐκκλησίαις. Τὸ αὐτὸ δὲ φυλάττεσθαι και ἐπὶ τῶν Μοναστηρίων.

Ἀποστ. λή. μά. τῆς δ'. κς'. τῆς ζ'. ιβ'. τῆς α. και β'. ζ'. τῆς Ἀγκύρ. ιε'. τῆς ἐν Γάγγ. ζ'. τῆς Ἀντιοχ. κδ'. κέ. τῆς ἐν Καρθ. λδ'. μά. Θεοφ. ι. Κυρ. λλ. β'.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ ὁ κς'. τῆς δ. προστάζει νὰ ἔχη Οἰκονόμον κάθε Ἐκκλησία, οἰκονομοῦντα μετ' ἀδείας και γνώμης τοῦ Ἀρχιερέως τὰ ἐκείνης πράγματα, διὰ τοῦτο και ὁ παρῶν Κανὼν αὐτὸν ἐπικυρῶν, προστίθεισιν ὅτι εἰ μὲν κάθε Μητροπολίτης καθιστᾷ ἀφ' ἑαυτοῦ Οἰκονόμον εις τὴν ἑαυτοῦ Μητρόπολιν, καλῶς· εἰ δὲ και δὲν κάμνη τοῦτο, ἔχει ἄδειαν ὁ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης με ἐξουσίαν ἐδικὴν του, νὰ καθιστᾷ Οἰκονόμον εις τὴν αὐτὴν Μητρόπολιν, και εις ἄλλας τοιαύτας, ὑποκειμένας δηλ. εις αὐτόν. Ὁμοίως και ἐὰν οἱ Ἐπίσκοποι θέλουν νὰ καταστήσουν οἰκονόμον εις τὰς ἐπισκοπὰς των, ἔχει τὴν ἄδειαν ὁ μητροπολίτης αὐτῶν νὰ προχειρίζεται αὐτοῦς. Τοῦτο δὲ τὸ ἴδιον νὰ γίνεται και εις τὰ Μοναστήρια, τὰ μὴ ἔχοντα Οἰκονόμους, τὸ νὰ προχειρίζονται δηλ. Οἰκονόμοι εις αὐτὰ, ἢ ἀπὸ τὸν Ἡγούμενον, ἢ μὴ θέλοντος αὐτοῦ, ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπον, ἢ μὴ θέλοντος αὐτοῦ, ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην, ἢ μὴ θέλοντος αὐτοῦ, ἀπὸ τὸν Πατριάρχην. Ὅρα και τὸν λη. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΒ΄.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος εὐρεθείη, ἢ Ἡγούμενος, ἐκ τῶν αὐτουργίων τοῦ Ἐπισκοπέου, ἢ τοῦ Μοναστηρίου, ἐκποιούμενος εις ἀρχοντικὴν χεῖρα, ἢ ἐτέρῳ προσώπῳ ἐκδιδούς, ἄκυρον εἶναι τὴν ἐκδοσιν, κατὰ τὸν Κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων τὸν λέγοντα· πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὁ Ἐπίσκοπος ἐχέτω τὴν φροντίδα, και διοικεῖτω αὐτὰ ὡς Θεοῦ ἐφορῶντος. Μὴ ἐξεῖναι δὲ αὐτῷ σφετερίζεσθαι τι ἐξ αὐτῶν, ἢ συγγενέσιν ἰδίοις τὰ τοῦ Θεοῦ χαρίζεσθαι. Εἰ δὲ πένητες εἶεν, ἐπιχορηγεῖτω ὡς πένησιν, ἀλλὰ μὴ προφάσει τούτων τὰ τῆς Ἐκκλησίας (1) ἀπεμπολεῖτω. Εἰ δὲ προφασίζονται ζημίαν ἐμποιεῖν, και μὴδὲν πρὸς ὄνησιν τυγχάνειν τὸν ἀγρὸν, μὴδ' οὕτω τοῖς κατὰ τόπον ἄρχουσιν ἐκδιδόναι τὸν τόπον, ἀλλὰ Κληρικῶς, ἢ γεωργοῖς. Εἰ δὲ πανουργία πονηρᾷ χρήσιντο, και ἐκ τοῦ Κληρικοῦ, ἢ γεωργοῦ, ὠνήσῃται ἄρχων τὸν ἀγρὸν, και οὕτως ἄκυρον εἶναι τὴν πρᾶσιν, και ἀποκαθίστασθαι ἐν τῷ Ἐπισκοπέῳ, ἢ ἐν τῷ Μοναστηρίῳ, και ὁ Ἐπίσκοπος ἢ ὁ Ἡγούμενος τοῦτο ποιῶν ἐκδιωχθήτω, ὁ μὲν Ἐπίσκοπος, τοῦ Ἐπισκοπέου, ὁ δὲ Ἡγούμενος, τοῦ Μοναστηρίου, ὡς διαρπάζοντες κακῶς, ἃ οὐ συνήγαγον.

Ἀποστ. λή. μά. τῆς δ'. κς'. τῆς ζ'. ια. τῆς α. και β'. ζ'. τῆς Ἀγκύρ. ιε. τῆς ἐν Γάγγ. ζ'. τῆς ἐν Ἀντιοχ. κδ'. κέ. τῆς Καρθ. λδ'. μά. Θεοφ. ι. Κυρ. λλ. β'.

Ἑρμηνεία.

Αὐτουργία ὀνομάζονται ὅλα ἐκεῖνα τὰ πράγματα ὁποῦ κάμνουσι εἰσοδήματα, και μάλιστα τὰ ἀκίνητα· οἶον χωράφια, ἀμπέλια, ἐλαιῶνες και ἄλλα· περὶ τούτων λοιπὸν διορίζεται ὁ παρῶν Κανὼν, λέγων, ὅτι ὅποιος ταῦτα ἤθελεν ἀποξενώσῃ, Ἐπίσκοπος μὲν ἀπὸ τὴν ἐπισκοπὴν, Ἡγούμενος δὲ ἀπὸ τὸ Μοναστήριον, και τὰ ἀπέσῃ εις ἄρχοντας, ἢ με πωλησίαν ἢ με ἀλλαξίαν, νὰ μὲνη ἄκυρος ἢ τοιαύτη δόσις, και τὰ πράγματα νὰ ἐπιστρέφονται εις τὴν Ἐπισκοπὴν, ἢ τὸ Μοναστήριον, καθὼς ὁ λη. Κανὼν τῶν Ἀποστόλων διορίζεται, ὅτι και ἐκ-

(1) Τὰ τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐν ἄλλοις εὐρίσκεται.

θέτει αὐτολεξεί· εἰ δὲ τυχὸν ὁ Ἀρχιερεὺς ἢ ὁ Ἡγούμενος, προφασίζονται, ὅτι τὸ τάδε χωράφι, ἢ τὸ ἀμπέλι δὲν κάμνει εἰσόδημα καὶ κέρδος, ἀλλὰ μάλλον ζημίαν, ἄς πωλοῦν αὐτὸ, ὅχι εἰς ἄρχοντας καὶ δυνάστας, ἀλλ' εἰς Κληρικούς, ἢ γεωργούς (1), ἀνθρώπους δηλ. ταπεινοὺς καὶ εὐτελεῖς. Εἰ δὲ μὲ πανουργίαν ἤθελαν δώσουν πρῶτον αὐτὸ εἰς αὐτοὺς, μὲ σκοπὸν διὰ τὸ πάρη μετὰ ταῦτα ὁ ἄρχων ἀπὸ αὐτοῦ, ἢ μὲν πώλησις αὐτῆ νὰ ἦναι ἄκυρος, ὁ δὲ τοιοῦτοτρόπως πωλήσας αὐτὸ Ἐπίσκοπος νὰ διώκεται ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπὴν, ὁ δὲ Ἡγούμενος νὰ διώκεται ἀπὸ τὸ Μοναστήριον, ὅτι τὰ ἀφιερῶματα ἐκεῖνα ὅπου ἄλλοι ἀφιέρωσαν καὶ συνήγαγον καλῶς, αὐτοὶ κακῶς διεσκόρπισαν καὶ ἀπώλεσαν. Ὅρα καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ λη'. Ἀποστολικοῦ.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

Τῆς δ'. δ'. καδ'. τῆς ε'. μθ'. τῆς ζ'. ιβ'. ιθ'. τῆς δ. καὶ β'. δ. Κυρίλλ. β'. Ἐπειδὴ διὰ τὴν γενομένην κατὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν συμφορὰν ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις καθηρπάγησαν τινες εὐαγεῖς οἴκοι ὑπὸ τινων ἀνδρῶν, Ἐπισκοπεῖά τε καὶ Μοναστήρια, καὶ ἐγένοντο κοινὰ καταγῶγια· εἰ μὲν οἱ διακρατοῦντες ταῦτα προαιροῦνται ἀποδιδόναι, ἵνα κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἀποκατασταθῶσιν, εὖ καὶ καλῶς ἔχει· εἰ δὲ μήγε, εἰ μὲν τοῦ καταλόγου τοῦ Ἱερατικοῦ εἰσι, τούτους καθαιρεῖσθαι προστάσσομεν· εἰ δὲ Μοναχοί, ἢ λαϊκοί, ἀφορίζεσθαι ὡς ὄντας κατακρίτους ἀπὸ τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ τετάχθωσαν, ὅπου ὁ σκώληξ οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται,» [Ἠσ. ξς'. 24.] ὅτι τῆ τοῦ Κυρίου φωνῆ ἐναντιοῦνται, τῆ λεγούσῃ· «μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ Πατρὸς μου οἶκον ἐμπορίου.» [Μάρκ. ι'. 44. 46. Ἰωάν. 6'. 16.]

Ἐ ρ μ η ν ε ἰ α.

Ἐν τῷ καιρῷ τῶν εἰκονομάχων, κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα κακὰ ὅπου ἔγιναν, ἐδιώχθησαν διὰ τὰς ἁγίας εἰκόνας ὑπ' αὐτῶν καὶ πολλοὶ ἀρχιερεῖς ἀπὸ τὰς ἐπισκοπὰς καὶ μητροπόλεις των, καὶ πολλοὶ μοναχοὶ ἀπὸ τὰ μοναστήρια των. Ἐρημα δὲ ὄντα ταῦτα, ἤρπασάν τινες κοσμικοί, καὶ ἐποίησαν κατοικητήρια κοσμικά. Διὰ τοῦτο λοιπὸν προστάζει ὁ παρὼν κανὼν, ὅτι εἰ μὲν οἱ κατακρατοῦντες τὰς ἐπισκοπὰς ταύτας, καὶ τὰ μοναστήρια, θελήσουν νὰ τὰ δώσουν ὀπίσω, διὰ νὰ ἀποκατασταθῶσι πάλιν ὡς τὸ πρότερον ἐπισκοπαὶ καὶ μοναστήρια, καλῶς ἔχει. Εἰ δὲ καὶ δὲν θελήσουν, κληρικοὶ μὴ ὄντες, ἄς καθαιρῶνται, μοναχοὶ δὲ ἢ λαϊκοί, ἄς ἀφορίζωνται, ὡς κατακεκριμένοι ὄντες διὰ τοῦτο ἀπὸ τὴν ἁγίαν Τριάδα, καὶ ἄς τάττωνται εἰς τὸν τόπον ἐλεῖνον, ὅπου ὁ σκώληξ οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται, κατὰ τὴν τοῦ Ἰσαίου καὶ τοῦ βυαγγελίου φωνῆν, ἐπειδὴ καὶ ἐναντιοῦνται εἰς τὸν λόγον τοῦ Κυρίου τὸν λέγοντα, μὴ κάμνετε τὸν οἶκον τοῦ Πατρὸς μου . . κτλ. ἀνάγνωθι καὶ τὸν δ'. καὶ καδ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΙΔ'.

Τῆς ε'. λγ'. τῆς Καρθ. κβ'. Ὅτι τάξις ἐμπολιτεύεται τῆ Ἱερωσύνη, πᾶσιν ἀρίδηλόν ἐστι. καὶ τὸ σὺν ἀκριβείᾳ διατηρεῖν τὰς τῆς Ἱερωσύνης ἐγχειρήσεις, Θεῷ εὐάρεστον. Ἐπεὶ οὖν ἐρῶμεν ἐκτὸς χειροθεσίας νηπιόθεν τὴν κουράν τοῦ Κλήρου λαμβάνοντάς τινας, μήπω δὲ παρ' Ἐπισκόπου χειροθεσίαν λαβόντας, καὶ ἀναγινώσκοντας ἐν τῇ συνάξει ἐπ' ἄμβωνος, ἀκανονίστως τοῦτο ποιῶντας, ἐπιτρέπομεν ἀπὸ τοῦ παρόντος τοῦτο μὴ γίνεσθαι. Τὸ αὐτὸ δὲ φυλάττεσθαι καὶ ἐπὶ Μοναχῶν. Ἀναγνώστου δὲ χειροθεσίαν, ἄδειά ἐστιν ἐν ἰδίῳ Μοναστηρίῳ καὶ μόνῳ ἐκάστῳ Ἡγουμένῳ ποιεῖν, εἰ αὐτῷ τῷ Ἡγουμένῳ ἐπετέθη

(1) Ἡ αἰτία ὅπου δὲν θέλει ὁ Κανὼν νὰ πωλοῦνται τὰ πράγματα τῶν Ἐκκλησιῶν ἢ τῶν Μοναστηρίων εἰς ἄρχοντας, ἀλλὰ ἢ εἰς κληρικούς ἢ εἰς γεωργούς, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, εἶναι αὕτη· τὰ πράγματα ταῦτα εἶναι ἀφιερῶμένα τῷ Θεῷ, τὰ δὲ ἀφιερῶμένα καὶ ἱερὰ ὀνομάζονται καὶ πτωχικά. Καθ' ὃ μὲν οὖν ἱερὰ, εἰς ἱεροὺς καὶ ἀφιερῶμένους τῷ Θεῷ πρέπει νὰ δίδωνται, ὅποιοι εἰσιν οἱ Κληρικοί, καθ' ὃ δὲ πτωχικά, εἰς πτωχοὺς, ὅποιοι εἰσιν οἱ γεωργοί. Ὅθεν ἢ τοιαύτη ὁμοίαν ἀνάλογος εἶναι μὲ τοὺς λαμβάνοντας, καθὼς τοῦ ἐναντίου, ἂν ἐδίδοντο εἰς ἄρχοντας, πάντῃ ἀνοίκειος ἦθελεν εἶναι, καὶ ὡς μὴ ἱεροὺς καὶ ὡς μὴ πτωχοὺς. Ἰσως δὲ λέγει ὁ Κανὼν νὰ πωλῶνται ταῦτα εἰς γεωργούς καὶ πτωχοὺς, διὰ νὰ ἤμπορῇ νὰ τὰ ἀγοράσῃ πάλιν ἐξ αὐτῶν, ἂν λάβῃ τὸν τρόπον μετὰ ταῦτα ἢ Ἐκκλησία ἐκεῖνη, τὸ ὅποιον δὲν ἤμπορεῖ εὐκόλως νὰ κάμῃ ἂν τὰ πωλήσῃ εἰς πλουσίους. Σημειῶσαι δὲ ὅτι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὸν Βλάσταριν, κυρίως μὲν ἐκποίησης λέγεται, ἢ μετὰθεσις εἰς ἄλλον δεσπότην καὶ οἰκοκύριον ἐνὸς ἀκινήτου,

ἢ κινήτου πράγματος, ἢ γινομένη ἢ μὲ δωρεάν, ἢ μὲ πώλησιν, ἢ μὲ ἐμφύτευσιν, ἢ μὲ ἀλλαγὴν, ἢ μὲ ἄλλον ὁμοίον τρόπον, ταῦτον εἰπεῖν, ὅταν ἀποξενωθῇ τελείως τὸ πρᾶγμα καὶ δοθῇ εἰς ἄλλον· ἔκδοσις δὲ εἶναι ὅταν δοθῇ ἕνα πρᾶγμα ὅχι τελείως καὶ πάντοτε, ἀλλὰ πρὸς καιρὸν εἰς τινας. Καταχρηστικῶς ὁμοῦ καὶ ἢ ἔκδοσις ἐκποίησης λέγεται, καὶ ἀντιστρόφως ἢ ἐκποίησης λέγεται ἔκδοσις· καθὼς καὶ ὁ Κανὼν οὗτος κατὰ τὸν δεύτερον τρόπον ἐξέλαβε καταχρηστικῶς τὸ ὄνομα τῆς ἐκδόσεως καὶ ἐκποιήσεως, ἀγκαλὰ ὁμοῦ καὶ ὁ παρὼν Κανὼν λέγει νὰ μὴ ἀποξενῶνται τὰ πράγματα τῶν Μοναστηρίων καὶ Ἐκκλησιῶν, πλην ἢ ρκ'. Νεαρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ διορίζει νὰ πωλοῦνται καὶ αὐτὰ τὰ καρποφόρα ἀκίνητα ὑποστατικά τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Μοναστηρίων, ὅταν τύχῃ ἀνάγκη διὰ νὰ δοθοῦν τὰ χρήματα εἰς ἐλευθερίαν ὀρθοδόξων αἰχμαλώτων. Ὅρα καὶ τὰς ὑποσημειώσεις τοῦ οβ'. Ἀποστολικοῦ καὶ τοῦ καδ'. τῆς δ'.

χειροθεσία παρ' Ἐπισκόπου πρὸς προεδρίαν Ἡγουμένου δηλονότι ὄντος αὐτοῦ Πρεσβυτέρου. Ὡσαύτως καὶ κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος, Χωρεπισκόπους κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ Ἐπισκόπου δεῖ προχειρίζεσθαι Ἀναγνώστας.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ μερικοὶ ἐκ νηπίου ἀφιερώθησαν εἰς τὸν Θεόν, καὶ κληρικοὺς πρέποντα ἱμάτια φορέσαντες, ἐδέχοντο καὶ κουρὰν ἀπὸ τοῦς ἰδίους γονεῖς τῶν, κατὰ τινὰ συνήθειαν, ὡς τάχα ἀφιερωμένοι, οὗτοι δὲ ἐρχόμενοι εἰς ἡλικίαν, ἐτόλμων καὶ νὰ ἀναγινώσκουν τὰς θείας βίβλους εἰς τὸν λαὸν (ἐλπίζοντες ἴσως εἰς τὴν ἐκ νηπίου ἐκείνην κουρὰν), χωρὶς νὰ χειροθετηθοῦν καὶ νὰ λάβουν σφραγίδα καὶ κουρὰν Ἀναγνώστου ἀπὸ τὸν Ἀρχιερέα· διὰ τοῦτο προστάζει ὁ παρὼν κανὼν τὸ τοιοῦτον νὰ μὴ γίνεταί, ὡς ἄτακτον καὶ ἀκανόνιστον. Οὐ μόνον δὲ οἱ λαϊκοὶ νὰ μὴ δύνανται νὰ ἀναγινώσκουν χωρὶς σφραγίδα Ἐπισκόπου, ἀλλ' οὐδὲ οἱ μοναχοί. Εἶναι δὲ ἄδεια εἰς ἡγούμενον μοναστηρίου, ἱερέα ὄντα καὶ διὰ χειροθεσίας ἀρχιερέως γενόμενον ἡγούμενον, νὰ χειροτονῇ ἀναγνώστας εἰς μόνον τὸ μοναστήριόν τοῦ, καὶ ὄχι ἄλλοθι. Ὁμοίως καὶ οἱ χωρεπίσκοποι ἔχουν τὴν ἄδειαν νὰ χειροτονοῦν ἀναγνώστας κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν (1), (περὶ ὧν ὄρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ἡ. τῆς α.) Ἀνάγνωθι καὶ τὸν λγ'. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΙΕ'.

Κληρικὸς ἀπὸ τοῦ παρόντος μὴ καταταττέσθω ἐν δυσὶν Ἐκκλησίαις· ἐμπορίας γὰρ καὶ αἰσχροκερδείας τοῦτο ἴδιον, καὶ ἀλλότριον ἐκκλησιαστικῆς συνηθείας. Ἡκούσαμεν γὰρ ἐξ αὐτῆς τῆς Κυριακῆς φωνῆς, ὅτι οὐ δύναται τις δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ τοῦ ἑνὸς ἀντιέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. Ἐκαστος οὖν κατὰ τὴν Ἀποστολικὴν φωνήν, ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἐν τούτῳ ὀφείλει μένειν καὶ προσεδρεύειν ἐν μιᾷ Ἐκκλησίᾳ. Τὰ γὰρ δι' αἰσχροκερδεῖαν γινόμενα ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ἀλλότρια τοῦ Θεοῦ καθεστήκασιν. Πρὸς δὲ τὴν τοῦ βίου τούτου χρεῖαν, ἐπιτηδεύματα εἰσι διάφορα. Ἐξ αὐτῶν οὖν, εἴ τις βούλοιτο, τὰ χρειώδη τοῦ σώματος ποριζέσθω· ἔφη γὰρ ὁ Ἀπόστολος, ταῖς χρεῖαις μου καὶ τοῖς οὔσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὐταὶ καὶ ταῦτα μὲν ἐν ταύτῃ τῇ Θεοφυλάκτῳ πόλει, ἐν δὲ τοῖς ἐξω χωρίοις, διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀνθρώπων, παραχωρεῖσθω.

Ἀποστ. ἡ. τῆς α. ἡ. ἡ. τῆς δ. ἡ. τῆς ς. ἡ. τῆς ζ. ἡ. τῆς ἐν Ἀντ. γ. τῆς ἐν Σαρδ. ἡ. τῆς ἐν Καρθ. ἡ. τῆς ἐν Ματ. ἡ. τῆς ἐν Κορινθ. ἡ. τῆς ἐν Πράξ. ἡ. τῆς 34.

Ἑρμηνεία.

Ἐμποδίζει ὁ παρὼν κανὼν, νὰ μὴ συναριθμηθῶν τινὰς κληρικὸς εἰς τὸν κληρὸν δύο Ἐκκλησιῶν, εὐρισκομένων, εἴτε εἰς μίαν πόλιν, εἴτε εἰς δύο, ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα τοῦτο διὰ αἰσχροκερδεῖαν γίνεται, ἵνα ὁ καταταχθεὶς δηλ. κληρικὸς ἀπολαμβάνῃ τὰ σιτηρέσια καὶ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, τὰ δὲ δι' αἰσχροκερδεῖαν γινόμενα, ἀλλότρια εἶναι καὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν. Λέγει γὰρ ὁ Κύριος, οὐδεὶς ἠμπορεῖ νὰ δούλῃ δύο ἀυθέντας· διότι ἢ τὸν ἓνα θέλει μισήσει καὶ καταφρονήσει, ἢ τὸν ἄλλον θέλει ἀγαπήσει καὶ ἐναγκαλισθῆ. Καὶ ὁ Παῦλος προστάζει, κάθε ἓνας νὰ μένη ἐκεῖ ὅπου ἐκαλέσθη ἀπὸ τὸν Θεόν. Εἰ δὲ οἱ κληρικοὶ οὗτοι προφαρίζονται ὅτι δὲν δύνανται νὰ κυβερνηθοῦν ἀπὸ τὸ σιτηρέσιον τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας, ἰδοὺ πολλὰ ἐργόχειρα εἶναι εἰς τὸν κόσμον σεμνότερα, καὶ ἄς δουλεύουσι, διὰ νὰ πορίζωνται τὰς χρεῖας τοῦ σώματος. Διότι καὶ ὁ Παῦλος μετὰ τὸ ἔργον τῶν χειρῶν του ἐπορίζετο καὶ τὰς ἰδικὰς του χρεῖας καὶ τὰς χρεῖας τῶν μετ' αὐτοῦ, ὡς τὸ λέγει ὁ ἴδιος. Τὸ νὰ συναριθμηθῶν λοιπὸν ἓνας κληρικὸς εἰς δύο Ἐκκλησίας, εἰς μὲν τὴν βασιλεύουσαν ταύτην πόλιν, ἄς μὴ γίνεταί διὰ τὸ πολὺ πλῆθος τῶν ἐν αὐτῇ κληρικῶν, εἰς δὲ τὰ ἐξω χωρία ἄς συγχωρηθῶν νὰ γίνεταί διὰ τὴν σπανιότητα τῶν ἱερέων καὶ κληρικῶν. Ὅρα καὶ τὸν ἡ. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΖ'.

Πᾶσα βλακεία καὶ κόσμησις σώματος, ἀλλοτρία ἐστὶ τῆς ἱερατικῆς τάξεως. Τοὺς οὖν ἑαυτοὺς κοσμοῦντας ἐπισκόπους, ἢ κληρικοὺς, δι' ἐσθήτων λαμπρῶν καὶ περιφανῶν. τούτους διορθοῦσθαι χρὴ, εἰ δὲ ἐπιμένοντες, ἐπιτιμῶν παραδίδοσθαι. Ὡσαύτως καὶ τοὺς τὰ μύρα

τῆς ς. ἡ. τῆς ἐν Γάγγ. ἡ. τῆς 16. κα'.

(1) Ὁ δὲ ς'. Κανὼν τοῦ ἁγίου Νικηφόρου συγχωρεῖ νὰ χειροτονῇ καὶ Ὑποδιάκονον ὁ τοιοῦτος Πρεσβύτερος Ἡγούμενος. Οἱ δὲ θεῖοι νόμοι τῶν ὀρθοδόξων Βασιλέων, ἀναπληροῦντες τοὺς ἱεροὺς Κανόνας ἐν τούτῳ, προσθέτουσι καὶ πῶς πρέπει νὰ γίνεταί ὁ Ἡγούμενος. Ἦγουν ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος δὲν πρέπει νὰ κάμνῃ Ἡγούμενον εἰς τὰ Μοναστήρια κατὰ βαθμὸν, ἀλλὰ νὰ κά-

μνῃ ἐκείνον ὅπου, ἢ ὅλοι οἱ Μοναχοί, ἢ οἱ ἐναρετώτεροι διαλέξουσιν, ὁμολογοῦντες ἐν βάρει συνειδήσεως ὅτι διαλέγουσιν αὐτὸν, ὄχι διὰ φιλίαν ἢ χάριν, ἀλλὰ μετὰ τὸ νὰ ἡξεύρουσιν αὐτὸν ὀρθόδοξον καὶ σώφρονα, καὶ ἄξιον νὰ διοικήσῃ καλῶς τοὺς Μοναχοὺς καὶ τὸ Μοναστήριον. Τοῦτο τὸ ἴδιον νὰ γίνεταί καὶ εἰς τὴν Ἡγουμενίαν τῶν γυναικείων Μοναστηρίων.

χριομένους. Ἐπειδὴ δὲ ρίζα πικρίας ἄνω φύουσα, μίασμα γέγονε τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἢ τῶν χριστιανοκατηγόρων αἵρεσις, καὶ οἱ ταύτην δεξάμενοι, οὐ μόνον τὰς εἰκονικὰς ἀναζωγραφήσεις ἐβδελύξαντο, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν εὐλάβειαν ἀπώσαντο, τοῖς σεμνῶς καὶ εὐσεβῶς βιοῦσι προσοχίζοντες, καὶ πεπλήρωται ἐπ' αὐτοῖς τὸ γεγραμμένον «Βδέλυγμα ἀμαρτωλῶ, Θεοσέβεια.» [Σειράχ. α'. 28.] Εἰ εὐρεθῶσι τοίνυν ἐγγελῶντες τοῖς τὴν εὐτελεῖ καὶ σεμνῇ ἀμφιάσιν περικειμένοις, δι' ἐπιτιμίου διορθούσθωσαν. Ἐκ γὰρ τῶν ἄνωθεν χρόνων πᾶς ἱερατικὸς ἀνὴρ μετὰ μετρίας καὶ σεμνῆς ἀμφιάσεως ἐπολιτεύετο. Πᾶν γὰρ ὃ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν παραλαμβάνεται, περπερείας ἔχει κατηγορίαν, ὡς ὁ μέγας ἔφη Βασίλειος· ἀλλ' οὐδὲ ἐκ σηρικῶν ὑφασμάτων πεποικιλμένην ἐσθῆτα ἐνεδέδυντο, οὐδέ τινα προσετίθεισαν ἑτερόχροα ἐπιβλήματα ἐν τοῖς ἄκροις τῶν ἱματίων. Ἦκουσαν γὰρ ἐκ τῆς θεοφθόγγου γλώσσης, ὅτι οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες, ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν κανὼν, ὅτι τῶν οἱ φοροῦντες φορέματα λαμπρὰ ἐπίσκοποι καὶ κληρικοί, ὅσον καὶ οἱ χριόμενοι μὲ τὰ μύρα, πρέπει νὰ διορθώνουσι τὸ ἄτοπον τοῦτο. Ἐπειδὴ κάθε καλλωπισμὸς καὶ στολισμὸς τοῦ σώματος εἶναι ξένος ἀπὸ τοῦς ἱερωμένους, εἰ δὲ καὶ ἐπιμένουσι καὶ δὲν διορθώνονται, νὰ κανονίζωνται μὲ ἀρμόδιον ἐπιτιμίου. Ἀλλὰ καὶ οἱ εἰκονομάχοι, οἵτινες κοντὰ ὁποῦ ἀπέβαλον τὰς ἀγίας εἰκόνας, ἀπέβαλον ἀκόμη καὶ κάθε σεμνοπρέπειαν τῶν ἱματίων, καὶ περιγελοῦσι τοῦς φοροῦντας ἱμάτια εὐτελεῖ (δι' ὃ καὶ σκοτενδύτους, ἦτοι σκοτεινοφόρους ὠνόμαζον αὐτοὶ τοῦς μοναχοὺς, περιπαίζοντες τὴν σεμνότητα τοῦ μοναχικοῦ σχήματος, κατὰ τὸν Μεταφραστὴν ἐν τῷ βίῳ τοῦ νέου Στεφάνου) καὶ οὗτοι, λέγω, ἄς διορθώνονται μὲ ἐπιτιμίου, διότι ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς οἱ ἱερωμένοι ἄνδρες μὲ ταπεινὰ φορέματα ἐπολιτεύοντο. Ὅθεν καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος (ὅρω κατ' ἐπιτομ. μθ'.) περπερείαν ὀνομάζει (1) κάθε ἱμάτιον, ὁποῦ δὲν εἶναι διὰ τὴν χρείαν τοῦ σώματος, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν, καὶ ἱμάτια πεποικιλμένα ἀπὸ μεταξωτὰ δὲν ἐφόρειναν (σῆρες γὰρ οἱ σκώληκες τῆς μετᾶξης ὀνομάζονται, ἀπὸ τοῦς Σῆρας, ἦτοι τοῦς Κινέζους, εἰς τοῦς ὁποίους εὐρισκόμενοι οἱ σκώληκες οὗτοι, μετεφέρθησαν ἀπὸ ἐκεῖ εἰς ἄλλους τόπους,) οὔτε ἔβαλον εἰς τὰς ἄκρας τῶν ἱματίων τῶν μπαλώματα διαφορετικοῦ χρώματος ἀπὸ τὸ χρῶμα τῶν ἱματίων (2). Ἦκουσαν γὰρ ἀπὸ τὴν φωνὴν τοῦ Κυρίου, ὅτι οἱ τὰ μαλακὰ ταῦτα φοροῦντες, εὐρίσκονται εἰς τὰ βασίλεια, καὶ ὄχι εἰς τὰς ἐπισκοπὰς καὶ Ἐκκλησίας. Ὅρα τὸν κζ'. τῆς ε'.

ΚΑΝΩΝ ΙΖ'.

Τῆς δ'. κδ'.
τῆς ζ'. κα'.
τῆς ε. καὶ β'.
α'.

Τινὲς τῶν μοναχῶν, καταλιπόντες τὰ ἑαυτῶν μοναστήρια, ἐφιέμενοι τοῦ ἄρχειν καὶ τὸ ὑπακούειν ἀπαναινόμενοι, ἐγχειροῦσι κτίζειν εὐκτηρίους οἴκους, τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν μὴ ἔχοντες. Εἴ τις οὖν τοῦτο ἐπιχειρήσει ποιεῖν, κωλύεσθω ὑπὸ κατὰ τόπον ἐπισκόπου· εἰ δὲ τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν ἔχοι, τὰ βεβουλευμένα αὐτῷ εἰς πέρας ἀγέσθωσαν. Τὸ αὐτὸ δὲ φυλάττεσθαι καὶ ἐπὶ λαϊκῶν καὶ κληρικῶν.

Ἑρμηνεία.

Ἐπειδὴ μερικοὶ μοναχοὶ φίλαρχοι, μὴ θέλοντες νὰ ὑπακούουν αὐτοὶ εἰς ἄλλους, ἀλλὰ ἄλλοι νὰ ὑπακούουν εἰς αὐτοὺς, ἀφέντες τὰ μοναστήριά των, ἐπιχειροῦσι νὰ κτίζουν εὐκτηρίους οἴκους, χωρὶς νὰ ἔχουν τὰ πρὸς τελείωσιν αὐτῶν ἔξοδα, διὰ τοῦτο ὁ παρῶν κανὼν προστάζει, ὅτι οἱ τοιοῦτοι νὰ ἐμποδίζωνται ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου ἀπὸ τοιοῦτον ἐπιχειρήμα· εἰ δὲ καὶ ἔχουν τὰ πρὸς τὸ τέλος ἱκανὰ ἔξοδα, ἄς ἐπιχειροῦσι τὸ ἔργον. Τοῦτο δὲ τὸ

(1) Περπερεία δὲ κυρίως εἶναι κάθε μάταιον καὶ ἀκαιρον πρᾶγμα· ἡ λέξις δὲ αὕτη μεταφέρεται ἀπὸ τοῦς περπερούς τοῦς ἀδελφοὺς τῶν Κεχροτιδῶν, οἵτινες ματαίως καὶ ἀκαιρῶς ἐκοπίαζον, ἀγαπῶντες ἀνάξια πρόσωπα (κατὰ τὸν Δοσίθ. ἐν τῇ Δωδεκαβίβλ. σελ. 514.) δι' ὃ καὶ ὁ Ἀπόστολ. εἶρηκεν, ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, ἦτοι οὐδὲν μάτην ποιεῖ. Πλατύτερον ὁμοίως ἡ περπερεία λαμβανομένη, δηλοῖ τὴν κενοδοξίαν καὶ ἀλαζονίαν.

(2) Ἐμποδίζει γὰρ ἡ Γραφή τὸ νὰ συνυφαίνωνται ἑτερογενῆ καὶ διαφορετικὰ νήματα ἐν ταύτῳ, ἀκολουθῶς δὲ καὶ διαφορετικὰ κατὰ τὸ χρῶμα, λέγουσα· «οὐκ ἐνδύσῃ κίβδηλον, ἔρια καὶ λίνον ἐπὶ τὸ αὐτὸ» (Δευτερονομ. κβ'. 11.), ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ θεὸς Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης λέγει, ὅτι οὐδὲ μὲ λινὰ ἱμάτια θέλει ὁ Μωϋσῆς νὰ συνυφαίνωνται πορφυρᾶ καὶ κόκκινα, παρακινῶντας εἰς φιλοσοφίαν τοῦς ὑπηκόους, καὶ ἐξοστρακίζων πᾶ-

σαν βλακείαν ἀπὸ αὐτοῦς. Διὰ μὲν γὰρ τοῦ νὰ μὴ υφαίνωνται μαζῇ μαλλί καὶ λινάρι, ἐμποδίζει τὴν καρθαλότητα καὶ ποικιλίαν τῶν ἱματίων. Διὰ δὲ τοῦ νὰ μὴ υφαίνωνται πορφυρᾶ καὶ κόκκινα νήματα μὲ τὰ λινὰ φορέματα, ἐμποδίζει κάθε πολυτέλειαν τῶν ἱματίων καὶ καλλωπισμὸν. Καὶ ἂν ἀπὸ τοῦς κοσμικοῦς Ἰουδαίους ἐμποδίζη ταῦτα ὁ Θεός, πόσω μᾶλλον τὰ ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦς Χριστιανοῦς, καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦς Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερεῖς του; Εἰ δὲ ταῦτα εἶναι ἐμποδισμένα ἀπὸ τοῦς Ἀρχιερεῖς, καὶ Ἱερεῖς, καὶ Κληρικοῦς, πόσω μᾶλλον εἶναι ἐμποδισμένα ἀπὸ τοῦς Καλογήρους καὶ Μοναχοῦς, τοῦς ἀποτασσόμενους τῷ κόσμῳ καὶ πάσῃ τῇ φαντασίᾳ αὐτοῦ; Ὅθεν βδέλυκτὰ κατὰ ἀλήθειαν εἶναι τὰ ἱμάτια ὁποῦ τὴν σήμερον φοροῦν κάποιοι Μοναχοί, τὰ ὁποῖα ἔχουσι τῶν καλλωπισμῶν, ὁποῦ οὐδὲ εἰς τοῦς λαϊκοὺς εὐρίσκεται.

ἴδιον νὰ γίνεται, καὶ ἂν λαϊκοὶ ἢ κληρικοὶ ἐπιχειρισθῶσι νὰ κτίσουν εὐκτήρια (1). Ὅρα καὶ τὸν δ'. τῆς δ'. καὶ τὸν κἀ. τῆς παρούσης.

ΚΑΝΩΝ ΙΗ'.

Ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ ταῖς ἔξωθεν, φησὶν ὁ θεῖος Ἀπόστολος. Τὸ δὲ γυναῖκας ἐνδυναστεύσθαι ἐν Ἐπισκοπεῖσι, ἢ καὶ Μοναστηρίοις, παντὸς προσκόμματος αἴτιον. Εἴ τις οὖν δούλην, ἢ ἐλευθέραν ἐν τῷ Ἐπισκοπεῖω κτώμενος φωραθῆι, ἢ ἐν Μοναστηρίῳ, πρὸς ἐγχείρησιν διακονίας τινὸς, ἐπιτιμάσθω, ἐπιμένων δὲ, καθαιρείσθω. Εἰ δὲ καὶ τύχοι ἐν προστατεῖσι γυναῖκας εἶναι, καὶ θελήσῃ Ἐπίσκοπος, ἢ Ἡγούμενος, πορεῖαν ἐν τοῖς ἐκείσε ποιήσασθαι, παρόντος Ἐπισκόπου, ἢ Ἡγουμένου, μηδ' ὅλως ἐγχείρησιν διακονίας ποιείσθω κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν γυνή, ἀλλ' ἰδιαζέτω ἐν ἐτέρῳ τόπῳ, ἕως ἂν τὴν ἀναχώρησιν ποιήσῃται ὁ Ἐπίσκοπος, διὰ τὸ ἀνεπίληπτον.

Τῆς α'. γ'. τῆς ς'. ε. τῆς ζ'. κβ'. τῆς Ἀγκύρ. ιθ'. τῆς Καρθαγ. με'. Βασιλ. πθ'.

Ἑρμηνεία.

Ἐμποδίζει ὁ παρῶν Κανῶν τὸ νὰ εὐρίσκωνται γυναῖκες μέσα εἰς Ἐπισκοπὰς καὶ Μοναστήρια διὰ νὰ ὑπηρετοῦν, ἐπειδὴ καὶ τὸ τοιοῦτον μέγαλον σκάνδαλον καὶ κατηγορίαν προξενεῖ κατὰ τῶν Ἀρχιερέων καὶ Μοναχῶν, κατὰ καὶ εἰς τοὺς κοσμικοὺς Χριστιανοὺς καὶ εἰς τοὺς ἐθνικοὺς. Ὁ δὲ Ἀπόστολος παργγέλλει νὰ μὴ δίδωμεν σκάνδαλον, οὔτε εἰς τοὺς ἐξωτερικοὺς Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας. Ὅποιος λοιπὸν Ἀρχιερεὺς, ἢ Ἡγούμενος, φανερωθῇ νὰ κάμῃ τοῦτο, ὡς κανονίζεται· εἰ δὲ καὶ ἐπιμένῃ καὶ δὲν διορθῶνεται, ὡς καθαίρεται. Ἐὰν δὲ εἰς τὰ τσεφτιλίκια τῆς Ἐπισκοπῆς, ἢ τοῦ Μοναστηρίου τύχῃσι γυναῖκες, καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς, ἢ ὁ Ἡγούμενος, ὑπάγῃ εἰς αὐτὰ, ἐν ᾧ καιρῷ εὐρίσκονται αὐτοὶ ἐκεῖ, αἱ γυναῖκες νὰ μὴ ὑπηρετοῦν, ἀλλὰ νὰ παραμεροῦν, ἕως οὗ νὰ ἀναχωρήσῃσιν ἐκεῖνοι, διὰ τὸ ἀκατηγόρητον καὶ ἀσκανδάλιστον. Ὅρα καὶ τὸν γ'. τῆς α'.

ΚΑΝΩΝ ΙΘ'.

Τοσοῦτον κατενεμήθη τῆς φιλαργυρίας τὸ μῖσος εἰς τοὺς ἡγήτορας τῶν Ἐκκλησιῶν, ὥστε καὶ τινὰς τῶν λεγομένων εὐλαβῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ἐπιλαθόμενοι τῆς ἐντολῆς τοῦ Κυρίου, ἐξκατηθῆναι, καὶ διὰ χρυσοῦ τὰς εἰσδοχὰς τῶν προσερχομένων τῷ Ἱερατικῷ τάγματι, καὶ τῷ μονήρει βίῳ, ποιείσθαι, καὶ γίνεται ὧν ἡ ἀρχὴ ἀδόκιμος, καὶ τὸ πᾶν ἀπόβλητον, ὡς φησὶν ὁ μέγας Βασιλεὺς. Οὐδὲ γὰρ Θεῷ καὶ μαμωνᾷ δουλεύειν ἐξεστίν. Εἴ τις οὖν εὐρεθῇ τοῦτο ποιῶν, εἰ μὲν Ἐπίσκοπος, ἢ Ἡγούμενος, ἢ τις τοῦ Ἱερατικοῦ, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω, κατὰ τὸν δεῦτερον Κανόνα τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἁγίας Συνόδου, εἰ δὲ Ἡγουμένη, ἐκδιωχθήτω ἐκ τοῦ Μοναστηρίου, καὶ παραδοθήτω ἐν ἐτέρῳ Μοναστηρίῳ πρὸς ὑποταγήν. Ὡσαύτως καὶ Ἡγούμενος μὴ ἔχων χειροτονίαν Πρεσβυτέρου. Ἐπὶ δὲ τῶν παρὰ γονέων παραδεδομένων, δίκην προικῶν τοῖς τέκνοις, ἢ ἰδιοκτῆτων αὐτῶν πραγμάτων, προσαγομένων ὁμολογούντων τῶν προσαγόντων ταῦτα εἶναι ἀφιερωμένα τῷ Θεῷ, ὠρίσαμεν καὶν τε μείνοι, καὶν τε ἐξέλθοι, μένειν αὐτὰ ἐν τῷ Μοναστηρίῳ, κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ, εἰ μὴ εἴη αἰτία τοῦ Προστώτος.

Ἀποστ. κθ'. τῆς δ'. β'. τῆς ς'. κβ'. κγ'. Βασιλ. ια'. Ἐπιστολ. Γενα. καὶ Ταρ. Ματθ. ς'. 24.

Ἑρμηνεία.

Ἡγήτορες τῶν Ἐκκλησιῶν ὀνομάζονται οἱ Ἀρχιερεῖς, καὶ Ἱερεῖς, καὶ Ἡγούμενοι τῶν Μοναστηρίων, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ ἐδιωρίσθησαν νὰ προηγῶνται τῶν λαϊκῶν, καὶ κατὰ τὴν δρθήν πίστιν, καὶ κατὰ τὰ καλὰ ἔργα. Λέγει λοιπὸν ὁ παρῶν Κανῶν, ὅτι, ἐπειδὴ αὐτοὶ τόσον πολλὰ κατεκυριεύθησαν ἀπὸ τὴν φιλαργυρίαν, ὥστε ὁποῦ δ. κ. χρημάτων νὰ δέχωνται ἐκείνους ὁποῦ ἔρχονται εἰς τὸ Ἱερατικὸν τάγμα καὶ εἰς τὴν Μοναχικὴν ζωὴν, καὶ νὰ πληροῦσιν εἰς αὐτοὺς τὸ ρητὸν τοῦ μεγάλου Βασιλεῖος, τὸ λέγον· Ἐκείνου ὁποῦ εἶναι ἡ ἀρχὴ ἀπρόσκοπος καὶ κακὴ, καὶ ὅλον τὸ μετὰ ταῦτα ἀπρόσκοπον εἶναι καὶ κακόν. Ὅς τις εἰς τὸ ἐξῆς Ἐπίσκοπος, ἢ Ἡγούμενος Ἱερωμένος, ἢ ἄλλος τις τοῦ Ἱεροῦ κταλόγου κάμῃ τοῦτο, ἢ νὰ παύῃ, ἢ νὰ καθαίρεται, κατὰ τὸν ε'. τῆς δ'. Συνόδου Κανόνα, τὸν διορίζοντα νὰ καθαίρεται ἐκεῖνος ὁποῦ διὰ χρημάτων ἤθελε προβάλλει καὶν Προσμονάριον(2).

(1) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μέγας Βασιλεὺς (διατάζει ἀσκητικῆς ε.) λέγει, ὅτι ὁποῖος ἀσκητῆς καὶ καλόγηρος ἀγαπᾷ καὶ ἀρέγεται νὰ γένη Κληρικὸς καὶ νὰ ἱερωθῇ, ἢ νὰ γένη Ἡγούμενος καὶ προστατῆς εἰς ἄλλους, διαβολικὸν νοσεῖ νόσημα καὶ φιλαρχίας ἔγκλημα.

(2) Ἐῦρον σημείωμα εἰς τὸν παρόντα Κανόνα (τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι εἶνα. τοῦ Ζωναρᾶ) λέγον, διὰτὶ ὁ μὲν β'. Κανὼν τῆς

δ'. ἐξ ἀποφάσεως διορίζει νὰ καθαίρεται ὁ χειροτονήσας ἢ προδάλων μὲ ἄσπρα, οὗτος δὲ ὁ Κανὼν λέγει, ἢ νὰ παύῃ ἢ νὰ καθαιρέται; Λύει οὖν τὴν ἀπορίαν καὶ λέγει, ὅτι ὁ μὲν τῆς δ'. λέγει περὶ τῶν χειροτονούντων μὲ ἄσπρα· οὗτος δὲ οὐχὶ περὶ τῶν χειροτονούντων, ἀλλὰ περὶ τῶν δεχομένων εἰς τὸν Κλῆρον, ταῦτόν εἰπεῖν, περὶ τῶν ἀριθμούντων μὲ ἄσπρα εἰς Κλῆρον Ἐκκλησίας τινὸς τοὺς ὄντας προχειροτονημένους καὶ Κληρικοὺς,

Εἰ δὲ ὁ ποιήσας τοῦτο Ἠγούμενος εἶναι ἀνίερος (1) ἢ καὶ Ἠγουμένη, νὰ διώκωνται ἀπὸ τὰ Μοναστήρια τῶν, καὶ νὰ βάλλωνται εἰς ἄλλα Μοναστήρια, διὰ νὰ κάμνουν ὑπκοήν, ὡς τῆς Ἠγουμενίας καὶ τοῦ ὑποτάσσειν ἄλλους ἀνάξιοι, ὡσάν ὁποῦ αὐτοὶ ἐμπροσθὰ ζητοῦν τόσα ἄσπρα, διὰ νὰ δεχθοῦν εἰς τὴν καλογερικὴν τοὺς προσερχομένους. Ἐκεῖνα δὲ τὰ πράγματα (εἴτε κινητὰ δηλ. εἶναι, εἴτε ἀκίνητα), τὰ ὁποῖα ἔχοντας τινὰς, ἢ προῖκα ἀπὸ τοὺς γονεῖς του, ἢ ἰδιόκτητα, ἤθελεν ἀφιερῶσαι ταῦτα εἰς τὸ Μοναστήριον ὁποῦ μνάσει, ταῦτα ὀρίζει ὁ παρὼν Κανὼν νὰ μένουν ἀναφαίρετα ἀπὸ τὸ Μοναστήριον (2), κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ ἀφιερῶσαντος αὐτὰ, καὶ ἂν αὐτὸς μείνῃ εἰς τὸ Μοναστήριον, καὶ ἂν ἀναχωρήσῃ ἐξ αἰτίας ἐδικῆς του αὐτοπροαιρέτως ἂν δὲ ἀπὸ καμμίαν ἀφορμὴν (τὰς ὁποίας θέλομεν εἰπεῖ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ἀκολουθοῦ κα'. τῆς αὐτῆς ζ'.) τοῦ Ἠγουμένου, ἤθελεν ἀναχωρήσει ἀπὸ τὸ Μοναστήριον, δύναται νὰ λάβῃ ταῦτα ὀπίσω (3).

ΚΑΝΩΝ Κ'.

Ἀπὸ τοῦ παρόντος ὀρίζομεν, μὴ γίνεσθαι διπλοῦν Μοναστήριον, ὅτι σκάνδαλον καὶ || Τῆς ς'. μς'.
πρόσκομμα τοῖς πολλοῖς γίνεται τοῦτο. Εἰ δὲ τινες μετὰ συγγενῶν προαιροῦνται ἀποτά- || μς'. τῆς ζ'. ιη'.
ξασθαι, καὶ τῷ μονήρει βίῳ κατακολουθεῖν, τοὺς μὲν ἀνδρας, δεόν ἀπιέναι εἰς ἀνδρῶν Μο- || κ'. κβ'.
ναστήριον, καὶ τὰς γυναῖκας, εἰσιέναι ἐν γυναικείῳ Μοναστηρίῳ. Ἐπὶ τούτῳ γὰρ εὐαρεστεῖται ὁ Θεός. Τὰ δὲ ὄντα ἕως τοῦ νῦν διπλᾶ, κρατεῖτωσαν, κατὰ τὸν Κανὼνα τοῦ ἀγίου Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, καὶ κατὰ τὴν διαταγὴν αὐτοῦ, οὕτω διατυπούσθωσαν. Μὴ διαιτάσθωσαν ἐν ἐνὶ Μοναστηρίῳ Μοναχοὶ καὶ Μονάστρια μαιχεῖα γὰρ μεσολαβεῖ τὴν συνδιαίτησιν. Μὴ ἐχέτω Μοναχὸς παρρησίαν πρὸς Μονάστριαν, ἢ Μονάστρια πρὸς Μοναχόν, ἰδίᾳ προσομιλεῖν. Μὴ κοιταξέσθω Μοναχὸς ἐν γυναικείῳ Μοναστηρίῳ, μηδὲ συνεσθιέτω Μονάστρια καταμόνας. Καὶ ὅτε τὰ ἀναγκαῖα τοῦ βίου παρὰ τοῦ ἀνδρῶν μέρους πρὸς τὰς κανονικὰς ἀποκομίζονται, ἔξωθεν τῆς πύλης ταῦτα λαμβανέτω ἢ Ἠγουμένη τοῦ γυναικείου Μοναστηρίου, μετὰ γραῶς τινος Μοναστρίας. Εἰ δὲ συμβῇ, συγγενῇ τινι ἐθέλειν θεάσασθαι Μοναχόν, ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Ἠγουμένης ταύτη προσομιλεῖτω διὰ μικρῶν καὶ βραχέων λόγων (4).

Ἐρμηνεία.

Διπλοῦν μοναστήριον ὁ μὲν Ζωναρὸς λέγει, νὰ ἦτο δύο γειτονεύοντα μοναστήρια, τόσον πολλὰ κοντὰ, ὥστε ὁποῦ ἤκούοντο αἱ φωναὶ ἀπὸ τὸ ἓνα εἰς τὸ ἄλλο. Ἄλλοι δὲ τινες, μὲ τοὺς ὁποίους συμφωνεῖ καὶ ὁ Βαλαμῶν, λέγουσι νὰ ἦτον ἐν καὶ τὸ αὐτὸ μοναστήριον, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον συνδιέτριβον ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐν ταύτῳ, ὄχι ὅμως ξένοι κατὰ σάρκα, ἀλλὰ συγγενεῖς πρὸς ἀλλήλους. Ἐγὼ ἤθελα εἰπεῖ ὅτι ἀληθεστέρα φαίνεται νὰ ἦναι ἡ δευτέρα γνώμη, ὅσον ἀπὸ τὸ ἐν ἀρχῇ ὕφος καὶ τὴν σύμφρασιν τοῦ κανόνος τούτου βεβαιουμένη· ἀλλ' ἡ δικταγὴ, ἣν παρακάτω φέρει ὁ κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου, περὶ τῶν διπλῶν μοναστηρίων, ἀληθεστάτην καὶ ἀναντίρρητον ἀποδεικνύει τὴν προτέρην γνώμην. Εἴτε οὖν οὕτως, εἴτε ἐκεῖνως, ὁ παρὼν κανὼν προστάζει νὰ μὴ γίνωνται εἰς τὸ εἰρηστικὸν διπλᾶ μοναστήρια, ὡς σκάνδαλον πρόξενον. Ἀλλὰ καὶ ἐάν τινες ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, συγγενεῖς ὄντες πρὸς ἀλλήλους, θελήσουν νὰ καλογερεύσων, οἱ μὲν ἄνδρες ὡς πηγάζουν χωριστὰ, εἰς μοναστήριον ἀνδρῶν μοναχῶν, αἱ δὲ γυναῖκες, εἰς μοναστήριον γυναικῶν καὶ μοναστριῶν, διατὶ μὲ τοιοῦτον τρόπον εὐαρεστεῖται ὁ Θεός. Ὅσα δὲ μοναστήρια ἐφθασαν ἕως τῶρα νὰ ἦναι διπλᾶ, ὡς πολιτεύωνται κατὰ τὴν διαταγὴν καὶ νομοθεσίαν τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ἣτις εἶναι ἡ ἐφεξῆς, δηλ. μοναχοὶ καὶ μοναχαὶ ὡς μὴ συγκατοικοῦν εἰς ἐν μοναστήριον, ἐπειδὴ μαιχεῖα ἀκολουθεῖ εἰς τὴν συγκατοίκησιν ταύτην. Ἄς μὴ ἔχη παρρησίαν νὰ ὀμιλῇ κατ' ἰδίαν μοναχὸς μὲ μοναχήν, ἢ μοναχὴ μὲ μοναχόν. Ἄς μὴ κοιμᾶται μοναχὸς εἰς μοναστήριον γυ-

δι' ὅ καὶ ἐλαφρότερον τὸ ἐπιτίμιον ἐδιώρισε. Δηλοῦται δὲ ἡ λύσις αὕτη ὅτι εἶναι ὀρθὴ καὶ ἀπὸ τὸ λόγιον τοῦ Κανόνος· φησὶ γὰρ, ὅτι ὁ τοῦτο ποιήσας, ἐκ τοῦ Ἱεροῦ καταλόγου ὄν, νὰ καθαίρεται, Ἱερεὺς δὲ ἀπλῶς οὐδένα χειροτονεῖ Κληρικόν· ὅρα δὲ ὅτι κατὰ τὸν Κανὼνα τοῦτον πρέπει νὰ διώκωνται ἀπὸ τὰ Μοναστήρια τῶν καὶ ἐκεῖνοι οἱ Κοινοβιάρχαι καὶ Ἠγούμενοι, ὁποῦ τὴν σήμερον ζητοῦν νὰ ἔχουν ἄσπρα οἱ εἰς αὐτοὺς προσερχόμενοι, καὶ μὲ τὰ ἄσπρα μὲν αὐτοὺς δέχονται, χωρὶς δὲ ἄσπρα οὐ δέχονται εἰς τὸ Μοναστήριον.

(1) Ἀπὸ τοῦ παρόντος Κανόνος δῆλον γίνεται, ὅτι καὶ Μοναχὸς ἀνίερος δύναται γενέσθαι Μοναστηρίου Ἠγούμενος, συνεπὲς ὅμως καὶ φρόνιμος καὶ τῆς ἡγουμενίας ἀξίος.

(2) Διὰ τοῦτο καὶ ἡ β'. διάταξις τοῦ α'. τίτλου τῶν Νεαρῶν διορίζει, ὅτι ἂν Μοναχὸς ἀφήσῃ τὸ ἐν Μοναστήριον καὶ ὁπάγῃ εἰς ἄλλο, τὰ πράγματά του πρέπει νὰ μένουν εἰς τὸ πρῶ-

τον Μοναστήριον. Καὶ ἡ λη'. διάταξις τοῦ γ'. τίτλου τοῦ α'. βιβλίου τοῦ Κόδηκος λέγει, ὅτι οἱ τὰ ἴδια Μοναστήρια καταλιμπάνοντες, νὰ μὴ λαμβάνουν τὰ κινητὰ πράγματα ὁποῦ ἔφερον εἰς αὐτὰ, ὅσης ποσότητος καὶ ἂν ἦναι, καὶ ἂν γράμμα ἀφιερωτικὸν περὶ τούτων δὲν ἔγινε (Φωτοῦ τίτλ. ια'. κεφ. δ'), ἀλλὰ καὶ τὰ ἀκίνητα πράγματα ὁποῦ ἀφιέρωσι τινὰς, πρέπει νὰ μένουν εἰς τὸ Μοναστήριον· διότι καὶ τὸ χωρίον ὁποῦ ἀφιέρωσεν ὁ Ἀνανίας καὶ ἡ Σάπφειρα εἰς τὸν Θεόν, ἀκίνητον πρᾶγμα ἦτο. Διὰ τὴν κλεψίαν ὅμως ὁποῦ ἔκαμεν ἀπὸ τὴν τιμὴν ἐκεῖνου, εἰς θάνατον ἐξάλειον παρεδόθησαν (πράξ. ε').

(3) Δὲν δύναται ὅμως αὐτὸς νὰ τὰ νέμεται μόνος, ὡς ἤδη ἀφιερωμένα εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ πάλιν νὰ τὰ ἀφιερῶνται εἰς ἄλλο Μοναστήριον.

(4) Ἐν ἄλλοις καὶ τοῦτο πρόσκειται, καὶ συνεπῶς ἀναχωρεῖτω.

ναϊκῶν, μήτε ἄς συντρώγη μὲ μοναχὴν· καὶ ὅταν οἱ ἀπὸ τὸ ἀνδρῖκειον μοναστήριον μοναχοὶ φέρουν τὰ πρὸς ζωάρκειαν ἀναγκαῖα εἰς τὰς καλογραίας, νὰ τὰ ἀφίνουν ἔξω τῆς πόρτας τοῦ μοναστηρίου, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ τὰ παίρῃ ἔσω ἢ ἡγουμένη μὲ ἄλλην τινὰ γερόντισσαν μοναχὴν. Ἐὰν δὲ κανένας μοναχὸς θελήσῃ νὰ ἰδῇ συγγένισσάν του κχλογραίαν, ἄς τὴν βλέπῃ, καὶ ἄς συνομιλῇ αὐτῇ μὲ ὀλίγα λόγια, παρούσης τῆς ἡγουμένης, καὶ ὀλίγῳ ἄς ἀναχωρῇ (1).

Συμφωνία.

«Τὸ νὰ μὴ μένουν μαζὺ μοναχοὶ καὶ μονάστρια, διορίζει καὶ ἡ β'. διάταξις τοῦ α'. τίτλ. τῶν Νεαρῶν, (Φωτ. τίτλ. ιά. κεφ. α.) τάχα δὲ καὶ ὁ προφήτης Ζαχαρίας διὰ τοῦτο λέγει, ὅτι νὰ πενθοῦσιν αἱ φυλαὶ τοῦ Ἰσραὴλ χωριστὰ οἱ ἄνδρες, καὶ χωριστὰ ἢ γυναῖκες, διὰ μὲν τοῦ πένθους ἀνιττόμενος τὴν πενθικὴν ζωὴν τῶν μοναχῶν, διὰ δὲ τοῦ χωρισμοῦ, τὸ νὰ μὴ συγκατοικοῦν ἄνδρες καὶ γυναῖκες εἰς ἓν μοναστήριον, κατὰ τὸν διορισμὸν τοῦ παρόντος κανόνος. Καὶ κῶψεται ἡ γῆ κατὰ φυλάς, φυλὴ οἴκου Δευτ' καθ' ἑαυτὴν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτὰς (κεφ. ιβ'. 12, 13.) (2)· ὄρα καὶ τὸν μς'. μζ'. τῆς ε'.»

ΚΑΝΩΝ ΚΑ'.

Μὴ δεῖν μονάστριαν καταλιμπάνειν τὴν οικίαν μονὴν, καὶ ἐν ἐτέρῳ ἀπέρχεσθαι. Εἰ δὲ συμβῇ τοῦτο, ξενοδοχεῖσθαι αὐτὸν, ἀναγκαῖον· προσλαμβάνεσθαι δὲ ἄνευ γνώμης τοῦ ἡγουμένου αὐτοῦ, οὐ προσήκει.

Τῆς δ'. δ'. τῆς ζ'. ιθ'. τῆς α. καὶ β'. γ'. δ'. ε'. Τῆς Καρθ. πη'.

Ἐρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν κανὼν, ὅτι δὲν πρέπει ὁ μοναχὸς, ἢ ἡ μοναχὴ νὰ ἀφίη τὸ μοναστήριον ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκουρεύθη, καὶ νὰ πηγαίη εἰς ἄλλο. Εἰ δὲ καὶ τοῦτο ἤθελε κάμῃ τινὰς, πρέπει ὁ τοιοῦτος νὰ ἀποδέχεται μὲν ὡς ξένος καὶ νὰ φιλεῦεται ἀπὸ τοὺς Πατέρας τοῦ ξένου ἐκείνου μοναστηρίου εἰς μερικὰς ἡμέρας (ἵνα μὴ ὡς μὴ ξενοδοχοῦμενος βιασθῇ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν κόσμον, καὶ νὰ συναναστρέφεται μὲ ἀδιαφόρους ἀνθρώπους) ὄχι ὁμοῦ καὶ νὰ κρατῆται καὶ μὲ τὴν ἐκεῖσε ἀδελφότητα νὰ συναριθμῆται, χωρὶς τὴν γνώμην, καὶ ἀπολύτικὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἐδικοῦ τοῦ ἡγουμένου (3).

Συμφωνία.

«Ὁ δὲ δ'. τῆς α. καὶ β'. ἀφρίζει καὶ τὸν μοναχὸν ὅπου ἀνχωρήσῃ ἀπὸ τὸ μοναστήριόν του, καὶ ὑπάγῃ

(1) Ὁ ἴδιος οὗτος Μέγας Βασιλεὺς ἐν τοῖς κατὰ πλάτος ἔροις λγ', λέγει, ὅτι «εἰς τὰς συνομιλίας ὅπου εἶναι χρεῖα νὰ κάμουν οἱ Καλόγηροι μὲ τὰς Καλογραίας, πρέπει νὰ ἐκλέγωνται καὶ τὰ πρόσωπα ὅπου μέλλουν νὰ συνομιλήσουν, καὶ ὁ καιρὸς, καὶ ὁ τόπος ὁ ἐπιτήδειος, καὶ ἀνάγκη ὥστε ὅπου ὅλα νὰ ᾖναι σεμνὰ, καὶ ἔξω ἀπὸ κάθε ὑποψίαν. Δοιπὸν τὰ πρόσωπα ὅπου πρέπει νὰ συνομιλήσουν, ἀπὸ μὲν τοὺς Καλογήρους πρέπει νὰ ᾖναι οἱ γερωντότεροι καὶ σεμνοὶ, καὶ εὐλαβεῖς, καὶ γνωστικοὶ εἰς τὸ νὰ κάμουν κάθε ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν· ἀπὸ δὲ τὰς Καλογραίας, ὁμοίως πρέπει αἱ γερωντότεραι καὶ γνωστικώτεραι. Ὅταν δὲ συνομιλοῦν, πρέπει νὰ ᾖναι ὁμοῦ δύο, ἢ καὶ τρεῖς, τόσον ἀπὸ τοὺς Μοναχοὺς, ὅσον καὶ ἀπὸ τὰς Μοναχάς. Ἀγαθοὶ γὰρ οἱ δύο ὑπὲρ τὸν ἓνα, καὶ μᾶλλον ἀξιοπιστότεροι· ἓνα δὲ πρόσωπον τόσον ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο νὰ μὴ συνομιλῇ, καὶ διὰ τὴν ὑποψίαν, καὶ διατὶ δὲν εἶναι ἀξιοπιστὸν πρὸς τὴν τῶν λεγομένων βεβαίωσιν. Ὅσοι δὲ ἄλλοι ἀδελφοὶ ἔχουν χρεῖαν νὰ συνομιλήσουν μὲ Καλογραίαν τινὰ, ἄς μὴ συνομιλοῦν ἀμέσως αὐτοῖ, ἀλλὰ διὰ μεσιτείας τῶν γερωντοτέρων ἐκείνων, καὶ διαλεγόμενων Μοναχῶν ἄς προσφέρουν ἐκεῖνα ὅπου θέλουν νὰ ὀμιλήσουν εἰς τὰς διαλεγόμενας ἐκεῖνας γερωντοτέρας Καλογραίας, καὶ ἐκεῖναι πάλιν ἄς τὰ λέγουν εἰς τὰς ζητούμενας παρ' ἐκείνων ἀδελφάς. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι οἱ Μοναχοὶ, ὅπου φέρνουν τὰ χρειαζόμενα εἰς τὰς Καλογραίας καὶ ὑπηρετοῦν, πρέπει νὰ ᾖναι δοκιμασμένοι καὶ σεμνοὶ καὶ εἰς τὴν ἡλικίαν προβεβηκότις, ὥστε ὅπου νὰ μὴ προξενούσιν εἰς τινὰ ὑποψίαν κακὴν· αὐτὸ τοῦτο διορίζεται, καὶ ἐν τοῖς κατ'ἐπιτομ. ἔροις σκ'. ἐν δὲ τῷ σπά. κατ'

ἐπιτομ. ἔρω, ὅτι, ἂν δύο Μοναστήρια ᾖναι κοντὰ γειτονεύοντα, καὶ τὸ ἓνα μὲν εἶναι πτωχὸν, τὸ δὲ ἄλλο ἔχει τὸν τρόπον, πρέπει τὸ ἔχον τὸν τρόπον τῆς κυβερνήσεως νὰ βοηθῇ εἰς τὸ πτωχὸν, ὡς χρεὸς ἔχον, καὶ τὴν ψυχὴν ὑπὲρ ἀλλήλων τιθεῖναι κατὰ τὴν ἐντολήν.» Ὅχι καὶ δὲν τὸ βοηθεῖ, πρέπει τὸ πτωχὸν νὰ μακροθυμῇ, καὶ μιμούμενον τὸν Δάζαρον νὰ χαίρῃ διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι, διὰ τὴν πτωχείαν ταύτην, μενούσης εἰς αὐτοὺς παρηγορίας καὶ χαρὰς. Συμφώνως δὲ μὲ τὸ ἀνωτέρω ρηθὲν ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου περὶ τῶν γερωντοτέρων Μοναχῶν, ὅπου πρέπει νὰ ὑπηρετοῦν εἰς τὰς καλογραίας, διορίζει καὶ ὁ ἅγιος Νικηφόρος. Φησὶ γὰρ ἐν τῷ κβ'. Κανόνι αὐτοῦ, ὅτι, ἐὰν Πρεσβύτερος Μοναχὸς, ἢτοι Ἱερομόναχος, νέος κατὰ τὴν ἡλικίαν, ὑπηρετῇ εἰς τὰς καλογραίας, δὲν πρέπει τινὰς ἀπὸ αὐτὸν νὰ μεταλαμβάνῃ τὰ Μυστήρια, ἵνα, ὡς φαίνεται, ἀπὸ τοῦτο ἐντραπῇ καὶ διορθωθῇ· καὶ ὄρα εἰς τοὺς ὑστερον ἐδρεθέντας τρεῖς Κανόνας τοῦ Νηστευτοῦ καὶ εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ αὐτοῦ κβ'. τοῦ Νικηφόρου.»

(2) Καθὼς φέρει τὸ τοιοῦτον ῥητὸν εἰς τοιαύτην ὑπόθεσιν καὶ ὁ Μέγας Βασιλεὺς ἐν τῷ περὶ Παρθενίας λόγῳ.

(3) Οἱ δὲ βασιλικοὶ νόμοι καὶ τοῦτου ἀκόμη ἐκ περιουσίας διορίζουσιν, ὅτι οἱ γονεῖς νὰ μὴ ἔμποροῦν νὰ παίρουν ἀπὸ τὰ Μοναστήρια τὰ παιδιά των ἐκεῖνα ὅπου ἐδίδαξαν τὴν καλογορικὴν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ νὰ δίδουν εἰς αὐτὰ τὴν κληρονομίαν ὅπου τῶν ἀνήκει, κἂν καὶ κάμμία αἰτία (ἢτοι κατηγορία) ἠκολούθησεν εἰς αὐτὰ πρὸ τοῦ νὰ γένουν Μοναχοί. Ἀνάγνωθι καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὴν ὑποσημ. τοῦ 15. τῆς ἐν Γάγγρα.

εἰς ἄλλο μοναστήριον, ἢ εἰς κοσμικὸν ὁσπήτιον, καὶ ἐκεῖνον ἀκόμη ὁποῦ τὸν ὑποδεχθῆ, ἔξω μόνον ἂν ὁ ἀρχιερεὺς ἤθελε νὰ τὸν μετατοπίσῃ, ἢ διὰ βελτίωσιν ἄλλου μοναστηρίου, ἢ διὰ σωτηρίαν τινὸς ὁσπητίου. Τότε γὰρ οἱ μοναχοὶ καὶ οἱ ὑποδεχόμενοι αὐτοὺς εἶναι ἀνεύθυνοι· ἀλλὰ καὶ ὁ πῆ. τῆς ἐν Καρθαγ. προστάζει νὰ μὴ συγκοινωνῆ τινὰς ξένος, εἰ μὴ ὁ ἴδιος λαὸς μὲ τὸν ἐπίσκοπον ἐκεῖνον ὁποῦ δεχθῆ μοναχὸν ἀπὸ ἄλλης ἐπαρχίας μοναστήριον, καὶ κάμῃ αὐτὸν κληρικόν, ἢ ἡγούμενον τοῦ ἐδικοῦ του μοναστηρίου, καὶ ὁ μοναχὸς δὲ αὐτὸς, λέγει, οὔτε κληρικὸς νὰ ᾖ, οὔτε ἡγούμενος. Τὸ νὰ μὴ καταλιμπάνουν οἱ μοναχοὶ τὰ μοναστήριά των, εἰ μὴ δι' ἀναγκαίαν χρείαν συγχωρηθῶσι τοῦτο ποιῆσαι παρὰ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ ὁ δ'. τῆς δ'. κανὼν διορίζει. Ὁ δὲ γ'. τῆς α. καὶ β'. ἀφορίζει τὸν ἡγούμενον ἐκεῖνον, ὁποῦ δὲν ἐπιμεληθῆ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ μοναστήριόν του τοὺς ἀποφυγόντας καλογήρους του (1).»

ΚΑΝΩΝ ΚΒ'.

Ἀποστ. μβ'.
μγ'. τῆς α. γ'.
α. Κορινθ. ι'.
βι. τῆς ς'. ε.
μδ'. με'. τῆς
ζ'. ιθ'. κ'. τῆς
ἐν Καρθαγένῃ
με'. ξθ'. τῆς
ἐν Ἀγκύρ. ιθ'.
τῆς ἐν Λαοδικ.
κδ'. Βασιλείου
πθ'.

Θεῷ μὲν τὸ πᾶν ἀνατίθεσθαι, καὶ οὐ τοῖς ἰδίοις θελήμασι δουλοῦσθαι, μέγα χρῆμα τυγχάνει. Εἴτε γὰρ ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, ὁ Θεὸς Ἀπόστολός φησι, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε Χριστὸς οὖν ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν Εὐαγγελίοις αὐτοῦ τὰς ἀρχὰς τῶν ἁμαρτημάτων ἐκόπτειν προστέταχεν. Οὐ γὰρ ἡ μοιχεία μόνον παρ' αὐτοῦ κολάζεται, ἀλλὰ καὶ ἡ κίνησις τοῦ λογισμοῦ πρὸς τὴν τῆς μοιχείας ἐγχείρησιν κατακέκριται, λέγοντος αὐτοῦ. «Ὁ ἐμβλέψας γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.» [Ματθ. ε. 28.] ἔνθεν οὖν μαθητευθέντες, λογισμοὺς ὀφείλομεν καθαιρεῖν. «Εἰ καὶ «πάντα ἐξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρι.» [α. Κορινθ. ι'. 23]. ἐξ Ἀποστολικῆς φωνῆς διδασκόμεθα. Ἐπάναγκες οὖν ἐστὶ παντὶ ἀνδρὶ διὰ τὸ ζῆν ἐσθίειν, καὶ οἷς μὲν βίος ἐστὶ γάμου καὶ τέκνων καὶ λαϊκῆς διαθέσεως ἀναμιξῆ ἐσθίειν ἀνδρας καὶ γυναῖκας, τῶν ἀδιαβλήτων ἐστὶ, μόνον τῷ διδόντι τροφήν τὴν εὐχαριστίαν προσαγέτωσαν, καὶ μὴ διὰ τινων θυμελικῶν ἐπιτηδευμάτων, εἴτουν σατανικῶν ἁσμάτων, κιθαρῶν τε καὶ πορνικῶν λυγισμάτων· οἷς ἐπέρχεται ἡ προφητικὴ ἀρὰ οὕτως λέγουσα· «Οὐαὶ οἱ μετὰ κιθάρας καὶ ψαλτηρίου τὸν οἶνον πίνοντες, τὰ δὲ ἔργα Κυρίου οὐκ ἐμβλέπουσι, καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ οὐ κατανοοῦσι» [Ἠσ. ε. 12]. Καὶ εἴ ποτε εἶεν τοιοῦτοι ἐν Χριστιανοῖς διορθώσθωσαν· εἰ δὲ μήγε, κρατεῖτω ἐπ' αὐτοῖς τὰ παρὰ τῶν πρὸ ἡμῶν κανονικῶς ἐκτεθέντα. Οἷς δὲ ὁ βίος ἐστὶν ἡσυχίος καὶ μονότροπος, ὁ συνταξάμενος Κυρίῳ τῷ Θεῷ «ζυγὸν μονήρη ἄραι, καθίσεται κατὰ μόνος καὶ σιωπήσει.» [Θρῆν. Ἰερεμ. γ'. 27.] Ἀλλαμὴν καὶ τοῖς ἱερατικῶν ἐκλεξαμένοις βίον, οὐδ' ὅλως ἐξεστι κατ' ἰδίαν γυναῖξι συνεσθίειν, εἰ μὴ που μετὰ τινων θεοφόρων (2) καὶ εὐλαβῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἵνα καὶ αὐτῇ ἡ συνεστίασις πρὸς κατόρθωσιν πνευματικὴν ἀπάγη. Καὶ ἐπὶ συγγενῶν δὲ τὸ αὐτὸ ποιεῖτω. Εἰ δὲ αὐθις ἐν ὁδοπορίᾳ συμβῆ τὰ τῆς ἀναγκαίας χρείας μὴ ἐπιφέρεισθαι μοναχόν, ἢ καὶ ἱερατικὸν ἀνδρα,

(1) Ἐπειδὴ ὁ παρῶν Κανὼν ἀπροσδιορίστως ἐξετίθη, μὴ διορίσας τὰς αἰτίας, διὰ τὰς ὁποίας δύναται τις νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸ Μοναστήριόν του, ἡμεῖς κατὰ τὸ δυνατόν ἐρευνήσαντες, εἰρομεν τὰς ἐξῆς ταύτας. Α'. ἀναχωρεῖ ὁ Μοναχὸς ἀπὸ τὴν Μονῆν του, ἐὰν ὁ ἡγούμενος ᾖ αἰρετικὸς κατὰ τὸν ιζ'. Κανὼνα τοῦ Νικηφόρου· Β'. ἐὰν ἐμφαίνου γυναικες εἰς τὸ Μοναστήριον, κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦ Νικηφόρου. Γ'. ἐὰν παιδία κοσμικὰ μανθάνουσι γράμματα εἰς τὸ Μοναστήριον· ἐπειδὴ διὰ τούτων δημοσιεύονται ὅ,τι γίνονται εἰς αὐτὸ, κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦ Νικηφόρου, πρόσθετις καὶ διὰ τὸ ἐκ τούτων σκάνδαλον. Ὁ δὲ μέγας Βασίλ. (ὄρα κατὰ πλάτ. λς'.) διὰ μίαν αἰτίαν μόνον συγχωρεῖ νὰ ἀναχωρῆ τινὰς ἀπὸ τὸ Μοναστήριόν του, ἢτοι ἐὰν ἔχη βλάβην ψυχικὴν, τὴν ὁποίαν, λέγει, πρέπει πρῶτον νὰ τὴν φανερώνη εἰς τοὺς ἔχοντας τὴν δύναμιν νὰ τὴν διορθώσουν, καὶ ἂν δὲν τὴν διορθώσουν, τότε νὰ χωρίζεται, ὅχι πλέον ὡσὰν ἀπὸ ἀδελφοὺς, ἀλλὰ ὡσὰν ἀπὸ ξένους. Ἐὰν δὲ τινὰς Μοναχὸς διὰ τὴν ἀκαταστασίαν καὶ ἐλαφρότητα τῆς γνώμης του, καὶ ὅχι δηλ. διὰ κάμμίαν βλάβην, ἀναχωρῆ ἀπὸ τὸ Μοναστήριόν του, οὗτος, ἢ πρέπει νὰ ἰατρεύῃ τὴν ἀσθένειαν καὶ ἀκαταστασίαν του ταύτην, μὲ τὴν ἐν τῷ Μοναστηρίῳ του ἐπιμονήν, ἢ, ἐὰν δὲν θέλῃ νὰ ἰατρευθῆ οὕτω, νὰ μὴ δέχεται ἀπὸ ἄλλο Μοναστήριον. Ἄλλην δὲ αἰτίαν εὐλογον χωρισμοῦ καὶ ἀναχωρήσεως ἐπιφέρει ὁ ἴδιος Ἅγιος, ὁ λόγος καὶ ἡ διδασκαλία οὐ δέχεται ἔξω ἀπὸ τὴν βλάβην τῆς ψυχῆς, δηλ. ἢν εἴπομεν (ἐὰν δὲ διὰ τὴν ἐντολήν τοῦ Κυρίου ἄλλος ἀ-

δελφὸς εἰς ἄλλο ὑπάγῃ μέρος, οὗτοι δὲν χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων, ἀλλ' οἰκονομίαν πληροῦσι)· συμφώνως δὲ μὲ τὸν ὁσίον Βασιλείου λέγει καὶ ὁ ς'. τοῦ Νικολάου, διορίζων, ὅτι, ἐὰν τις βλάβεται ψυχικῶς, πρέπει νὰ λέγῃ εἰς τὸν προεστῶτα τὴν βλάβην του, καὶ ἐὰν δὲν διορθώσῃ ταύτην αὐτὸς, ἀλλ' εἶναι προφανῆς ὁ κίνδυνος, ἢς ἀναχωρῆ ἀπὸ τὸ Μοναστήριον· καὶ ἂν ὁ ἡγούμενος τὸν βάλῃ εἰς δεσμὸν, νὰ μὴ ἀναχωρῆ, αὐτὸς νὰ μὴ φροντίζῃ τὸν τοιοῦτον δεσμὸν, ἀλλὰ νὰ ἀναχωρῆ. Τινὲς δὲ προσθέτουν καὶ ἄλλην αἰτίαν εὐλογον ἀναχωρήσεως. ἂν κάμμίαν φοράν εὐρεθῆ ἄξιος διὰ ἡσυχίαν κένενας ὑποτακτικὸς καὶ κοινοβιάτης, τότε γὰρ μὲ τὴν ἄδειαν τοῦ ἡγουμένου δύναται οὗτος νὰ ἀναχωρῆ, ἵνα μόνος μόνῳ προσομιλῆ τῷ Θεῷ, κατὰ τὸν τῆς Κλήμακος Ἰωάννην (λόγ. περὶ ὑπακοῆς)· προσεκτεῖον ὁμῶς εἰς τοῦτο καλῶς, ὅτι οὐ παντός ἐστιν ἡ ἀναχώρησις καὶ ἡσυχία. Καὶ ταῦτα μὲν διὰ τὴν θεληματικὴν ἀναχώρησιν. Στανικῶς γὰρ καὶ ἡγούμενος διώκεται ἀπὸ τὸ Μοναστήριόν του καὶ εἰς ἄλλο ἐμβάλλεται, ἂν μὲ ἄσπρα δέχεται τοὺς μέλλοντας μονάσαι, κατὰ τὸν ιθ'. Κανὼνα τῆς παρουσίας. Καὶ ὁ χωρὶς ἀναδόχου κουρευθεὶς εἰς ἄλλο παραδίδοται Μοναστήριον, κατὰ τὸν θ'. τῆς α. καὶ β', καὶ ὁ χωρὶς τῆς δοκιμῆς τῶν τριῶν χρόνων κουρευθεὶς, κατὰ τὸν ε. τῆς αὐτῆς. Καὶ ἐπὶ βελτιώσεϊ καὶ διορθώσεϊ μετατοπίζει ὁ Ἀρχιερεὺς τοὺς ἐνάρετους Μοναχοὺς, κατὰ τὸν δ'. τῆς αὐτῆς.

(2) Ἐν ἄλλοις θεοφόβων, δ καὶ δοκεῖ ὀρθότερον εἶναι.

καὶ διὰ τὸ ἀναγκαῖον καταλύσαι βούλεται, εἴτε ἐν πανδοχείῳ, ἢ καὶ ἐν οἴκῳ τινός, ἄδειαν ἔχειν αὐτὸν τοῦτο ποιεῖν, ὡς τῆς χρείας κατεπειγούσης (1).

Ἑ ρ μ η ν ε ἰ α.

Διορίζεται ὁ παρῶν κανὼν, ὅτι οἱ μὲν ἔχοντες γυναῖκα καὶ τέκνα κοσμικοὶ νὰ συντρώγουν καὶ νὰ συμπίνουν μετὰ γυναῖκας ὁμοῦ καὶ ἀνδρας ἄλλους, δὲν εἶναι κατηγορίας ἄξιον, πλὴν καὶ οὗτοι δὲν πρέπει νὰ πίνουν τὸν οἶνον μετὰ παιγνίδια καὶ σατανικὰ τραγούδια, καὶ πορνικὰ λυγίσματα χορῶν ἢ φωνῶν, ἵνα μὴ κληρονομήσουν τὴν κατάραν καὶ τὸ ἀλλοίμονον ὅπου ἐπιφέρει ὁ Ἥαϊας ἐναντίον εἰς ἐκείνους ὅπου κάμνουν ταῦτα, καὶ τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου δὲν ἐξετάζουσιν, ἀλλὰ πρέπει νὰ εὐχαριστοῦν εἰς τὸν Θεὸν, τὸν τρέφοντα αὐτοὺς μετὰ τὰ βρώματα. "Ὁχι καὶ δὲν διορθώνονται νὰ παύσουν ἀπὸ αὐτὰ, ἄς λαμβάνουν τὰ ἐπιτίμια, τοῦ ἀφορισμοῦ δηλ. ὅπου οἱ κανόνες τῶν προτέρων συνόδων, κατὰ τῶν τοιούτων χριστιανῶν ἐδιώρισαν· καὶ οἱ μὲν κοσμικοὶ οὕτως, οἱ δὲ μοναχοὶ ὅπου ὑπεσχέθησαν εἰς τὸν Θεὸν νὰ ἡσυχάζουν κατὰ μόνους καὶ νὰ σιωποῦν, ἀφροντες τὸν ζυγὸν τῆς ἀσκήσεως, κατ' ἐκεῖνο τὸ τοῦ Ἱερεμίου. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἱερωμένοι πάντες, ὁπότελα δὲν ἔχουν τὴν ἄδειαν νὰ συντρώγουν μετὰ γυναῖκας, κατ' ἰδίαν, μόνον μετὰ μόνους, καὶ ἂν καὶ ἦναι συγγένισσαις αὐτῶν, πάρεξ ἂν ἦναι ἀνδρες ὁμοῦ καὶ γυναῖκες εὐλαβεῖς καὶ θεοφοβούμενοι, καὶ ἂν ἐξ ἀνάγκης εὐρεθῆις ἐν ὁδοιπορίᾳ μοναχός ἢ ἱερωμένος, καὶ μὴ ἔχων τὰ πρὸς τὴν ὁδοιπορίαν χρειῶδη, τύχη νὰ κονεύσῃ πρὸς ὥραν εἰς πανδοχεῖον καὶ χάνι, ἢ εἰς σπήτιον τινός· πλὴν καὶ τότε μετὰ εὐλαβείας καὶ σεμνότητος νὰ κονεύῃ, καὶ ταῦτα πάντα νὰ γίνωνται διὰ νὰ πληροῦται ἐκεῖνο τὸ Ἀποστολικὸν τὸ λέγον, εἴτε τρώγετε, εἴτε πίνετε, πάντῃ εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε, καὶ ἵνα μὴ οἱ μοναχοὶ καὶ ἱερωμένοι βλέποντες τὰς γυναῖκας μετὰ ἐπιθυμίαν καὶ πάθος, μοιχεύσωσιν αὐτάς εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν, τὸ ὅποιον καταδικάζει ὁ Κύριος. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν αὐτοὶ, καθ' ὑπόθεσιν δὲν σκανδαλίζονται ἀπὸ τὴν θεωρίαν αὐτῶν (ὅπερ σπανιώτατον), ἀλλ' ὅμως διὰ νὰ μὴ σκανδαλίζουν τοὺς ἄλλους, πρέπει νὰ μὴ κάμνουν τοῦτο. Διότι καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν, ὅτι ὅλα εἶναι ἄδεια εἰς αὐτὸν νὰ τὰ κάμνη, ἀλλὰ δὲν εἶναι ὅλα συμφέροντα, ὡς προξενούντα σκάνδαλον εἰς τοὺς ἄλλους. "Ὁρα καὶ τὸν μβ'. Ἀποστολικὸν τὸν γ'. τῆς α. καὶ τὸν μζ'. τῆς ε'.

(1) Ἐν ἄλλοις πρόκειται, μόνον ἔστω μετ' εὐλαβείας, ὡς καὶ ὁ Ζωναρᾶς ἐρμηνεύει.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΛΕΓΟΜΕΝΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Η Σύνοδος αὕτη ἐπιγράφεται οὕτως ἀπὸ τὸν Ζωναρᾶν, Βαλσαμῶνα, Βλάσταριν καὶ ἄλλους. Ἡ ἀγία καὶ μεγάλη Πρώτη καὶ Δευτέρα Σύνοδος, ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συστᾶσα ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τῶν ἀγίων Ἀποστόλων (1)· συνήχθη δὲ αὕτη ἐπὶ Μιχαὴλ βασιλέως τοῦ υἱοῦ Θεοφίλου, καὶ Βάρδα Καίσαρος, τοῦ ἀπὸ μητρὸς θεοῦ αὐτοῦ, ἐν ἔτει 861 (2). Πατέρες δὲ ἦσαν ἐν αὐτῇ τριακόσιοι δεκαοκτῶ (3), ἀπὸ τοῦς ὁποίους ὑπερέχοντες ἦσαν, ὁ, τε Κωνσταντινουπόλεως ἀγιώτατος Φώτιος, νεωστὶ τότε μετὰ τὸ ἐξορισθῆναι τὸν θεῖον Ἰγνάτιον εἰς Μιτυλήνην, βίβη καὶ δυναστεία τοῦ Καίσαρος Βάρδα, εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑψωθείς, καὶ οἱ τοποτηρηταὶ τοῦ Πάπα Νικολάου, ὁ, τε Πόρτου Ροδόαλδος καὶ ὁ Ἀναγνοίας Ζαχαρίας, οἵτινες ἦσαν τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀποσταλέντες κατὰ τῶν εἰκονομάχων (4). Ἡ αἰτία δὲ, διὰ τὴν ὁποίαν ὀνομάζεται Πρώτη καὶ Δευτέρα εἶναι, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, Βαλσαμῶνα, Βλάσταριν καὶ Μίλιαν (σελ. 920. τοῦ β'. τόμ. τῶν Συνοδικῶν),

(1) Ὁ δὲ Δοσίθεος (σελ. 702. τῆς Δωδεκαβίβλου.) δὲν ἠξέυρω πῶς λέγει ὅτι ἡ Σύνοδος αὕτη συνέστη εἰς τὴν ἀγίαν Σοφίαν, ἀλλ' ἴσως ἡ παρόραμα εἶναι, ἡ ἢ μὲν πρώτη συνέλευσις τῆς Συνόδου ἐγένετο ἐν τῇ ἀγίᾳ Σοφίᾳ, ἡ δὲ δευτέρα ἐν τῷ ναῷ τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, ἡ καὶ σφάλμα εἶναι κατὰ λάθος τυπογραφικόν, καθὼς προφανῶς καὶ ἀναντιρρήτως σφάλμα τυπογραφικόν εἶναι κατὰ τὴν αὐτὴν σελ. ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει· «Πέμπτην καὶ Δευτέραν», ἀντὶ τοῦ, πρώτην καὶ δευτέραν καλουμένην Σύνοδον. Καὶ δὴ τοῦτο διορθωμένον ἐν τῇ 728. σελ. τῆς αὐτῆς Δωδεκαβίβλου.

(2) Ἐν τοσοῦτοις χρόνοις λέγει ὁ Δοσίθεος νὰ συνεκροτήθῃ αὕτη (αὐτόθι)· ὁ δὲ Βλάσταρις ἐν ἔτει 863. Συμφωνεῖ δὲ τῷ Δοσιθέῳ καὶ ὁ κλεινὸς Θεοτόκης σελ. ια'. τοῦ β'. τόμου τῆς Ὀκτατ. περὶ τῶν ὑπομνηματιστῶν.

(3) Τοσοῦτους ἀπαριθμεῖ ὁ Δοσίθεος (αὐτόθι).

(4) Δύο αἰτία λέγει ὁ Δοσίθεος (σελ. 702. ἐν τῇ Δωδεκαβίβλου.) νὰ ἐστάθῃσαν, διὰ τὰ ὁποία ἡ παρούσα ἐγένετο Σύνοδος, ἡ (ὡς θέλουσι τινες) ὅτι, ἀφ' οὗ ὁ Βάρδας ἐξώρισε μὲν τὸν θεῖον Ἰγνάτιον, διατὶ δὲν ἤθελε νὰ μεταλάβῃ αὐτὸν τὴν ἡμέραν τῶν Θεοφανείων, ὡς ἀποδοῦμενον τὴν γυναϊκά του, καὶ ὑποπτευόμενον ὅτι πορνεύει τὴν νύμφην του, ἀνεβίβασε δὲ δυναστικῶς καὶ βιαίως εἰς τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως τὸν σοφώτατον

Φώτιον Πρωτασηκρίτην ὄντα, ἔπεισαν οἱ περὶ τὸν Βάρδαν τοὺς τοποτηρητὰς τοῦ Πάπα Νικολάου, ἀποσταλέντας κατὰ τῶν εἰκονομάχων, καὶ ἤθροισαν τὴν παρούσαν Σύνοδον, καὶ δὴ φέροντες ἀπὸ Μιτυλήνης τὸν Ἰγνάτιον, ἐκάθηραν αὐτὸν παρησιᾶ. Ὅθεν καὶ ὁ Βαλσαμῶν λέγει, ὅτι ἡ Σύνοδος αὕτη ἐφέρθη κατὰ τοῦ Ἰγνατίου, καὶ Νικήτας Δαβιδ ὁ Παφλαγῶν, ὁ τὸν βίον συγγράφας τοῦ Ἰγνατίου. Ἡ (ὡς θέλουσιν ἄλλοι) ὅτι ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ, διὰ νὰ ἐξαλειψῇ τελείως τοὺς εἰκονομάχους, καὶ διὰ νὰ καταπαύσῃ τὸ σχίσμα ὁποῦ ἐγένετο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τοὺς δύο Πατριάρχας Ἰγνάτιον καὶ Φώτιον, ἔστειλεν εἰς Ρώμην ἄρχοντας μετὰ δώρων, καὶ ἔφερε τοὺς τοποτηρητὰς τοῦ Πάπα. Τελεσθείσης δὲ τῆς Συνόδου, ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ ἔστειλε δύο τόμους τῷ Πάπα Νικολάῳ, ἕνα μὲν, περιέχοντα τὰ περὶ τῶν ἀγίων εἰκόνων πραχθέντα, τὸν δὲ ἄλλον, περιέχοντα τὴν τοῦ Ἰγνατίου καθαίρεσιν. Ἔτι δὲ ἔστειλε καὶ ἐπιστολάς διὰ Λέοντος τοῦ Ἀσηκρίτου, ὡς τοῦτο δηλοῦται ἀπὸ τῆν ε'. ἐπιστολῆν Νικολάου, κειμένην ἐν σελ. 486. τοῦ ε'. τόμου τῶν πρακτικῶν τῶν ὑπὸ Βινίου ἐκδοθέντων· οὗ καλῶς δὲ λέγει ὁ Κάβε, ὅτι ἐπὶ τῆς Συνόδου ταύτης ἦν ὁ Πάπας Ἀδριανὸς ὁ Νικόλαος γὰρ ἦν, ὡς τοῦτο δηλοῦται ἀπὸ τῆν ε'. ἐπιστολῆν Νικολάου τὴν πρὸς Μιχαὴλ, κειμένην σελ. 489. τοῦ ἑβθέντος τόμου καὶ ἀπὸ τῆν ζ'. κειμένην σελ. 495. τοῦ αὐτοῦ τόμου.

αὕτη. Ἐγένετο πρώτη συνέλευσις τῆς Συνόδου ταύτης (1), καὶ ἀφ' οὗ οἱ ὀρθόδοξοι διελέχθησαν μετὰ τοὺς ἑτεροδόξους (ὡς οὗτοι ἦσαν τὰ λείψανα ὅπου ἔμειναν ἀπὸ τοὺς εἰκονομάχους, ὡς εἶπομεν.) καὶ ἐνίκησαν μὲν οἱ ὀρθόδοξοι, ἐνίκηθησαν δὲ οἱ ἑτεροδόξοι, ἀπεφασίσθη νὰ γραφοῦν ὅσα ἐλαλήθησαν ἐν τῇ Συνόδῳ, ἵνα διαμένωσι βέβαια καὶ ἀσφαλῆ. Οἱ δὲ αἰρετικοὶ, μὴ ὑποφέροντες νὰ γραφοῦν ταῦτα, διὰ νὰ μὴ φανοῦν ὅτι ἐνίκηθησαν, καὶ ἀκολούθως διὰ νὰ μὴ ἀποδιωχθοῦν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν ὁμήγουρον τῶν πιστῶν, τὴν παραχρῆμα καὶ πόλεμον ἔκαμαν, ὥστε ὅπου εὐγαλιὰν καὶ μαχαίρια, καὶ φονικὰ ἔκαμαν· καὶ τοιοῦτοτρόπως διελύθη ἡ πρώτη συνέλευσις, χωρὶς νὰ γένη κανένας ἔγγραφος ὅρος καὶ ἀποτέλεσμα. Μετὰ παρέλευσιν δὲ καιροῦ, πάλιν ἐγένετο τῆς αὐτῆς Συνόδου δευτέρα συνέλευσις, καὶ πάλιν διάλεξις ἐγένετο τῶν ὀρθοδόξων μετὰ τῶν αἰρετικῶν περὶ τῶν αὐτῶν, καὶ τότε συνεγράφησαν τὰ λαλήθέντα περὶ πίστεως δόγματα, ὅθεν διὰ τοῦτο ἡ Σύνοδος αὕτη, μία οὖσα κυρίως καὶ ἀληθῶς, πρώτη καὶ δευτέρα ἐπωνομάσθη διὰ τὴν περίστασιν ταύτης τῆς πρώτης καὶ δευτέρας αὐτῆς συνελεύσεως. Ἐν δὲ τῇ Β΄, αὐτῆς συνελεύσει, ἐξεδόθησαν καὶ οἱ παρόντες ιζ' κανόνες, ἀναγκαῖοι μὲν ὄντες εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας εὐκοσμίαν καὶ βατάντασιν, βεβαιούμενοι δὲ καὶ ἐπικυρούμενοι ἀπὸ τοῦ Νομοκάνονος τοῦ Φωτίου, ἀπὸ τοὺς ἐρμηνευτὰς τῶν κανόνων, καὶ ἀπὸ ὅλην τὴν Ἐκκλησίαν. Σημείωσαι δὲ ὅτι ἐν τισὶ χειρογράφοις κώδηξι τριάκοντα κανόνες εὐρίσκονται εἰς ὄνομα τῆς παρούσης Συνόδου ἐπιγραφόμενοι· ἀλλ' ἡμεῖς τοὺς ἐγνωσμένους μόνον παρὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐρμηνευθέντας παρὰ τῶν ἐξηγητῶν ἐρμηνεύσαμεν, τοὺς δὲ ἄλλους, ὡς ἀγνώστους τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀφήκαμεν (2)· προετάχθη δὲ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐρμηνευτὰς ἡ παρούσα Σύνοδος τῶν ἄλλων προγενεστέρων αὐτῆς τοπικῶν συνόδων· ἡ διατὶ ἐστάθη μεγάλη καὶ πολυκνηρωποτέρα ἐκείνων, ἢ μάλλον διατὶ ἀμέσως ἠκολούθησε μετὰ τὴν οἰκουμενικὴν ζ'. σύνοδον, καὶ κατὰ τοὺς χρόνους, καὶ καθ' ὅτι συνεκροτήθη κατὰ τῶν ἰδίων εἰκονομάχων, κατὰ τῶν ὁποίων καὶ ἐκείνη συνεκροτήθη, καὶ τρόπον τινὰ, κατὰ τοῦτο αὕτη ἐκείνης ἐγένετο ἀναπλήρωσις (3).

(1) Ἐν τῇ α΄. δὲ συνελεύσει αὐτῆς καθαιρεῖται μὲν ὁ Ἰγνάτιος παρρησία, προσκυροῦται δὲ ὁ ὄρονος Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Φωτίου, ὡς λέγει ὁ Κεδρηνὸς ἐν τῇ ζ'. τόμῳ τῶν ρηθέντων πρακτικῶν, καὶ ὁ Ζωναρᾶς (σελ. 462. τοῦ β΄. τόμου τῶν χρονικῶν), καὶ ὁ Νικόλαος Πάπας (ἐπιστ. ι'. τῇ πρὸς τοὺς τῆς Ἀνατολῆς Πατριάρχας. Ὅρα καὶ σελ. 486. τοῦ ζ'. τόμου τῶν ἀνωτέρω πρακτικῶν).

(2) Σημείωσαι ὅτι τρεῖς Σύνοδοι ἐγίναν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀγιωτάτου Φωτίου. Πρώτη μὲν ἡ παρούσα· δευτέρα δὲ ἡ κατ' αὐτοῦ τούτου τοῦ Φωτίου γενομένη ἐν ἔτει 869· καὶ τρίτη ἡ ἐν τῇ ἀγίᾳ Σοφίᾳ συγκροτηθεῖσα ὑπὲρ τοῦ Φωτίου ἐν ἔτει 879, περὶ ἧς ὀμιλομεν εἰπεὶ ξεχωριστὰ μετὰ ταῦτα. Ἐπλανήθησαν λοιπὸν μὴ ἐξετάσαντες καλῶς, ὅσοι ἐπωνόμασαν πρώτην καὶ δευτέραν τὴν κατὰ τοῦ Φωτίου Σύνοδον, ἢ εἶπον, ὅτι ἡ πρωτοδευτέρα αὕτη ἐγένετο ἐν ἔτει 868, ἢ 869, τὸ ὅποιον εἶναι ἔτος τῶν κατὰ τοῦ Φωτίου. μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τὰς δύο καὶ διαφορωτάτας Σύνοδος νομισάντων. Ἡ μὲν γὰρ πρωτοδευτέρα αὕτη, ὡς εἶπομεν, συνήχθη ἐπὶ Μιχαὴλ Βασιλέως, ἡ δὲ κατὰ Φωτίου ἐν τῇ β΄. ἔτει Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα. Εἰς ταύτην ἦσαν Πατέρες 318· εἰς ἐκείνην 102, κατὰ τὸν βιβλιοθηκᾶριον Ἀναστάσιον (σελ. 713. τῆς Δωδεκαβίβλου Δοσιθ.)· ταύτης οὐχ εὐρίσκονται πρακτικά, ἐκείνης δέκα πράξεις σώζονται. Αὕτη ἐγένετο ἐπὶ Νικολάου Πάπα, ἐκείνη ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ β΄. αὕτη ιζ' Κανόνες ἐξιδώκεν· ἐκείνη ιδ' καὶ διαφόρους ἐκείνων· αὕτη ὀνομάζεται μόνον μεγάλη πρώτη καὶ δευτέρα Σύνοδος, ἐκείνη, ἢ καὶ παραλόγως, ὀνομάσθη ὅμως ὀγδόη Οἰκουμενική. Αὕτη μὲν ἐκυρώθη ἀπὸ τῶν ἐν τῇ ἀγίᾳ Σοφίᾳ συγκροτηθεισάντων, ἐκείνη δὲ, καὶ τὰ ἐν ἐκείνῃ πραχθέντα τοσοῦτον ἀκυρώθησαν, ὥστε ὅπου ὤρισθη νὰ ἦναι ἐξωστρακισμένη, ἀποκεκρηυγμένη, καὶ μήτε ὅπως νὰ λέγεται Σύνοδος, ἢ μετὰ τῶν Συνόδων νὰ συγκαταριθμῆται· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἡ Σύνοδος αὕτη οὐδὲν εἶπε κατὰ Φωτίου· δι' ὅ

καὶ παρὰ τοῦ Φωτίου αὐτοῦ ἐν τῷ Νομοκάνονι οἱ Κανόνες αὐτῆς βεβαιοῦνται καὶ ἀναφέρονται· (τὸ ὅποιον δὲν ἤθελε κάμει ποτὲ ὁ θεῖος Φώτιος, ἂν ἡ Σύνοδος αὕτη ἦτο ἐναντία του.) ἐκείνη δὲ, εἰ καὶ παρανόμως καὶ ψευδῶς καὶ ἐμπαθῶς ἐγένετο κατὰ τοῦ Φωτίου, καὶ πολλὰς βλασφημίας ἐξέραςε κατὰ τῆς αὐτοῦ ἀγιότητος, ἀλλ' ὅμως ἐν μόνον καλῶς ἐποίησεν, ὅτι τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως ἀκαινοτόμητον καὶ χωρὶς τῆς προσθήκης ἐξέφωνησε καὶ ἐβεβαίωσε. Λέγει γὰρ· ὅτι ἀνεγνωσθῆ ὁ ὅρος τῆς αὐτῆς Οἰκουμενικῆς ὀγδόης Συνόδου, περιέχων τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως, καὶ ὁμολογίαν, ὅτι στέργει τὰς προλαβοῦσας Οἰκουμενικὰς ἑπτὰ Σύνοδος, καὶ ἀναθεματίζει, ὡς ἐκείναι ἀναθεματίσαν». Καὶ μετ' ὀλίγα τούτου δὲ ἀναγνωσθέντες ἡ Σύνοδος εἶπε, πάντες οὕτω φρονούμεν, πάντες οὕτω πιστευόμενα. Καὶ σημείωσαι ὅτι ἐν τοῖς λόγοις τούτοις τὰ ἀρχαῖα ἐβεβαίωθη, καὶ περὶ τῆς προσθήκης οὐδεμίαν μνήμη ἐγένετο. Ὅθεν ἐφεύθη ὁ Ρόδου Ἀνδρέας, εἰπὼν ἐν τῇ ζ'. συνελεύσει τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου, ὅτι ἡ κατὰ Φωτίου Σύνοδος ἐγίνωσκε τὸ Σύμβολον μετὰ τῆς προσθήκης. Ὅτι δὲ τὰ πρακτικά τῆς κατὰ Φωτίου ψευδοσυνόδου οὐκ εἶχον οἱ καθ' ἡμᾶς Γραικοὶ, ὁμολόγησε τοῦτο ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ Ἐπίσκοπος ἐν τῇ ζ'. πράξει τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου, ὅτι δὲ καὶ ἐφθάρησαν τὰ πρακτικά τῆς, καὶ ἀντεσχήθησαν δόλια καὶ παράνομα παρὰ τῶν Λατίνων, μαρτυρεῖ ὁ Δοσιθ. (σελ. 709. τῆς Δωδεκαβίβλου Δοσιθ.). Σημείωσαι δὲ, ὅτι ἂν καὶ εἶπωμεν ἀνωτέρω ὅτι τὰ πρακτικά τῆς πρωτοδευτέρας ταύτης οὐχ εὐρίσκονται, πλὴν λέγουσι τινες ὅτι ἐτυπώθησαν ταῦτα ἐν Μουτῆνῃ κατὰ τὸ 1708. ἔτος ἀπὸ τὸν Βενέδικτον Βαχίνιον. Καὶ ὅρα τὴν σημ. τὴν ἐν σελ. 77. τοῦ α΄ τόμου περὶ Ἐκκλησίας συγγραφέων τοῦ Κάθε.

(3) Περὶ τῆς α΄. καὶ β΄. ταύτης Συνόδου ἀναφέρει ὁ Νικήτας εἰς τὸν βίον Ἰγνατίου, καὶ Γεώργιος ὁ Κεδρηνὸς σελ. 551. τῆς ἐν Παρισίοις ἐκδόσεως.